

vergadering **C19**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 13 oktober 2022

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de voorrangsregels bij inschrijving in het onderwijs in de Vlaamse Rand – 3614 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de vermindering van de opties voor taalgeïnteresseerde leerlingen door de modernisering van het secundair onderwijs – 3622 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het plan van aanpak van de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs na de vernietiging ervan door het Grondwettelijk Hof – 3664 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de eindtermen voor de eerste, tweede en derde graad van het secundair onderwijs, die als democratisch bepaalde minimumdoelen onder vuur liggen – 3758 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de beslissing van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om een eigen set vervangende eindtermen in te dienen voor de eerste graad van het secundair onderwijs – 3843 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het akkoord over het opstellen van nieuwe, herwerkte eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs – 3881 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verschillende rapporten over de aanpak van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs – 3630 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de vragen van de Vlaamse Vereniging van Studenten om een veiligere studieuomgeving voor studenten te creëren – 3844 (2021-2022)	25

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de Vlaamse toetsen in het onderwijs

– 3677 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verdere ontwikkeling van de Vlaamse toetsen

– 50 (2022-2023)

32

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over meer psychologische ondersteuning op school

– 3700 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over psychologische sessies op school

– 3805 (2021-2022)

41

**VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de voorrangsregels bij inschrijving in het onderwijs in de Vlaamse Rand
– 3614 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Naar aanleiding van het nieuwe Inschrijvingsdecreet, dat onlangs werd goedgekeurd – of toch kort voor mijn vraag werd ingediend –, heeft de Vlaamse Regering nu ook een lijst goedgekeurd van twintig gemeenten die een uitgebreider voorrangsbeleid mogen voeren bij de inschrijvingen op school. Het gaat om de negentien gemeenten van de Vlaamse Rand en ook Halle. Het gaat dus iets breder dan enkel de Vlaamse Rand, minister.

Concreet mogen basisscholen in deze gemeenten voorrang geven aan leerlingen die ook wonen in dezelfde gemeente. Zo wil men, aldus u, minister, “vermijden dat kinderen geen plaats meer vinden in een school in hun gemeente omdat er te veel kinderen van buiten de gemeente instromen.” Voor secundaire scholen geldt dat 70 procent van de beschikbare plaatsen zullen worden voorbehouden voor leerlingen die vanaf de kleuterklas onafgebroken Nederlandstalig onderwijs hebben gevolgd of die sinds een verhuizing naar Vlaanderen of Brussel altijd gekozen hebben voor Nederlandstalig onderwijs.

Naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof inzake de voorrangsregels in Brussel moest u ook voor de Vlaamse Rand terug naar de tekentafel. Dat hadden we wel verwacht. Het arrest heeft immers ook een impact op de 70 procentregel. Daarom werd op 2 september in allerijl nog een ontwerp van wijzigingsdecreet principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het ontwerpdecreet wijzigt de voorrang van 70 procent om in overeenstemming te zijn met het arrest van het Grondwettelijk Hof. De voorrang is er voor leerlingen die vanaf de start van de leerplicht les volgden in een erkende school van het Nederlandstalig onderwijs.

Ik heb daarom de volgende vragen aan u, minister.

U hebt die maatregel genomen om dit probleem in het onderwijs in de Vlaamse Rand aan te pakken. Op welke manier denkt u dat dit een oplossing is voor de capaciteitsdruk in de Vlaamse Rand en Brussel?

Op welke basis is gekozen voor dat voorrangspercentage van 70 procent?

Wat zult u ondernemen om de druk op de scholen in de Vlaamse Rand en in Brussel weg te nemen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik moet wel zeggen dat ik dit een zeer positief arrest vind, want de bezwaren van de Franstaligen dat we zouden discrimineren, werden van tafel geveegd. Ik ben dan ook blij dat we de voorrang voor Nederlandstaligen kunnen optrekken van 55 naar 65 procent en dat we ook de 15 procent voorrang in het secundair onderwijs kunnen behouden, mits geremedieerd. Dat is goed nieuws voor de Vlamingen en bewijst dat we wel degelijk zonder problemen een sterk voorrangsbeleid kunnen voeren in zowel Brussel als in de Vlaamse Rand.

Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat de achterliggende doelstellingen van de voorrang Nederlands en de voorrang voor leerlingen met een voortraject in het Nederlandstalig basisonderwijs, wettig zijn. Het stelt enkel dat de negen jaar

Nederlandstalig onderwijs die moeten worden gevolgd om aanspraak te kunnen maken op de voorrangsgroep van 15 procent, een te hoog aantal is, omdat we onvoldoende rekening houden met de leerplicht vanaf 5 jaar.

Ik vind het goed dat er duidelijkheid is in dit dossier en dat we juridische bevestiging hebben gekregen voor ons Vlaams voorrangsbbeleid. Ik heb er dan ook onmiddellijk voor gezorgd dat we, conform het arrest, een wijziging hebben doorgevoerd. Ik heb begin september een wijzigingsdecreet geagendeerd op de Vlaamse Regering, dat ondertussen voor de eerste keer principieel werd goedgekeurd, waarmee we de voorrangsregeling in Brussel en de Vlaamse Rand aanpassen, rekening houdend met dat arrest.

Een leerling, die van een van de voorrangsregels wil genieten – 15 procent in Brussel of 70 procent in de Rand –, moet vanaf de start van de leerplicht schoollopen in het Nederlandstalig basisonderwijs. We spreken dus niet langer over negen jaar of vanaf de leeftijd van 3 jaar maar vanaf de start van de leerplicht, conform het arrest.

U vraagt ook nog specifiek naar de voorrangsmogelijkheden in de Vlaamse Rand. Dankzij de voorrang van 70 procent in de Vlaamse Rand kan een populaire secundaire school in de Vlaamse Rand garanderen dat er een kritische massa aan leerlingen is die een voortraject in het Vlaamse Nederlandstalig basisonderwijs hebben genoten. Als we de lat hoog willen leggen in ons onderwijs moeten we er ook voor zorgen dat de samenstelling van de klas dit ook mogelijk maakt. Daarbij kiezen we in functie van de onderwijskwaliteit voor diegenen die van bij het begin van hun schoolcarrière duidelijk kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs vanaf de leerplicht.

Uiteraard staan inschrijvingsmodaliteiten los van het capaciteitsprobleem. Daarom blijven we ook investeren in extra plaatsen in de Vlaamse Rand net zoals in Brussel. Er zijn in Brussel sinds 2010 al meer dan 85 miljoen euro aan capaciteitsmiddelen toegewezen aan 43 concrete scholenbouwprojecten in het Nederlandstalig onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Die zijn samen goed voor 6052 extra plaatsen in het basisonderwijs en 1672 extra plaatsen in het secundair onderwijs. Dat zijn er bijna 8000 in totaal. In de Rand zijn er sinds 2010 al meer dan 60 miljoen euro capaciteitsmiddelen toegewezen aan 62 concrete scholenbouwprojecten. Dat is goed voor 5038 extra plaatsen in het basisonderwijs en 2429 extra plaatsen in het secundair onderwijs, of 7500 tezamen.

Op 5 maart 2021 zijn aanvullend nog meer dan 4 miljoen euro aan capaciteitsmiddelen toegewezen aan 5 projecten voor 535 extra plaatsen in het secundair onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en meer dan 10 miljoen euro capaciteitsmiddelen aan 12 projecten voor 1344 extra plaatsen in het secundair onderwijs in de Vlaamse Rand.

Tot slot hebben we specifiek voor het secundair onderwijs in februari van dit jaar nog 14,4 miljoen euro voorzien voor extra plaatsen in het secundair onderwijs in Brussel en 21,3 miljoen euro voor extra plaatsen in de Vlaamse Rand. Dat is ook een serieuze versnelling.

De selectie van projectvoorstellen op deze capaciteitsmiddelen is momenteel lopende en die zal ik dit najaar nog voorleggen aan de Vlaamse Regering. Ook daar zal ik de nodige aandacht hebben voor de Rand en Brussel.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Toen op 20 juli het bericht kwam van de vernietiging van uw decreet, hadden we dat verwacht. We hadden dat zien aankomen. Waar het Grondwettelijk Hof over viel, was precies dat u geen rekening hield met de leerplicht vanaf 5 jaar. Negen

jaar was in dat geval veel te lang. Midden in de zomer was er dus heel veel onzekerheid. Het nieuwe ontwerp van decreet kwam er pas in september. U hebt in de Rand heel veel onzekerheid veroorzaakt.

Hoeveel berichten hebt u daarover gekregen? Ik ben er zeker van dat u heel veel berichten hebt gekregen van verontruste ouders en schooldirecties.

Dit soort symbolische politiek pakt het probleem niet ten gronde aan. Er is een historische achterstand en capaciteitstekort. U somt alle extra middelen op – en goed dat u deze extra inspanningen doet om tussen 2010 en nu 7500 plaatsen extra te creëren. Nu komen er nog eens 1344 bij die er nog niet zijn. We hebben in de Rand gehoord hoe moeilijk het is om infrastructuurprojecten echt te bouwen. Het is nog even wachten.

Ondertussen wilt u werken met een aanmeldingssysteem. Hoever staat u daarmee?

Uit de rapporten van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum (BRIO) weten we dat de uitstroom van de Rand naar Brussel vijf keer groter is dan de instroom van Brusselse leerlingen. Daar was het u om te doen, we willen die Brusselse en Waalse kinderen tegenhouden in ons onderwijs in de Rand. Hebt u daar zicht op? Hoeveel leerlingen deden hun basisonderwijs in het Frans om daarna te kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs in de Rand?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): In verband met de voorrang voor de kinderen van de eigen gemeente in het basisonderwijs, had ik er op voorhand toch een beetje voor gewaarschuwd dat dat voor een aantal gemeenten niet evident zou zijn, omdat zij met zeer verschillende situaties zitten in de verschillende deelgemeenten. Ik zie dus dat nogal wat lokale besturen worstelen met die vraag. Want er zijn scholen die zeggen: 'Ja, doe maar, dat is perfect, die voorrang.' En andere scholen zeggen dat ze daardoor leerlingen uit de buurgemeenten verliezen. In mijn gemeente bijvoorbeeld heeft een school uit Humbeek schrik dat ze minder leerlingen uit Kapelle-op-den-Bos of uit Meise zullen krijgen, die daar eigenlijk ook zeer dichtbij liggen.

Dat betekent dus dat je nogal wat tegenstrijdige meningen hebt bij de directies. Die moeten dan samenzitten met de schepenen. En de schepenen, het schepencollege moet dan een beslissing nemen of ze die voorrang voor kinderen uit de eigen gemeente nu al gaan toepassen of dat ze er nog een jaar mee gaan wachten, en of ze daarenboven nog eens het 20 procentvoorrangsbeleid voor Nederlandstalige kinderen gaan opnemen. Ze hebben bijvoorbeeld ook schrik dat ze anderstalige leerlingen uit de eigen deelgemeentes zullen moeten opnemen. Een concreet voorbeeld: in Strombeek-Bever heb je een overtal en is er wat capaciteitstekort. Dan heeft men bijvoorbeeld in Humbeek schrik dat ze die allemaal gaan moeten opnemen. Het is dus niet zo evident. Er zijn gemeenten – zoals Dilbeek, geloof ik – waar het schepencollege beslist heeft: we gaan dat volop toepassen. Maar Vilvoorde gaat het bijvoorbeeld niet doen en andere gemeenten zijn nog aan het twijfelen.

Mijn vraag is: in hoeverre hebt u daar al zicht op? Hebt u op het kabinet signalen gekregen vanuit die verschillende gemeenten, omdat de situatie lokaal toch wel verschillend is? Wanneer gaat u daarvan een overzicht hebben?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Eerst en vooral, dank aan collega Segers, om dit nog eens onder de aandacht te brengen. Onze fractie had ook uitgekeken naar dat arrest van het Grondwettelijk Hof. We zijn eigenlijk best tevreden met wat daarin staat. Oké, er is een opmerking over die drie jaar en die negen jaar, maar ten gronde zeggen ze wel dat je een voorrangsbeleid voor Nederlandstaligen kunt voeren en dat lijkt me de

belangrijkste boodschap. Het is nu aan ons, denk ik, als decreetgever, om hier met gepaste spoed een goed decreet te stemmen dat tegemoetkomt aan de opmerkingen. Ik denk dat we daar, met de formulering die de minister daarjuist vermeldde – vanaf de start van de leerplicht –, het gepaste gevolg aan kunnen geven.

Met die inschrijvingsregels an sich gaan we uiteraard geen capaciteitsprobleem oplossen. Mocht er overal genoeg plaats zijn, dan hadden we geen voorrangsregels nodig, want dan kon iedereen zich inschrijven waar hij wou. Maar zolang dat niet kan, denk ik dat het logisch is dat we vanuit het Vlaams onderwijs proberen het Nederlandstalig karakter van zo'n school maximaal te versterken – en ik denk dat we dat met deze voorrangsregels doen – en dat we ook mensen die vanaf de start van de leerplicht bewust kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs, de kans geven om in het secundair les te volgen.

Collega Laeremans, u geeft terecht aan dat elke lokale situatie verschilt en dat is ook net de kracht van dit decreet. Het geeft een aantal instrumenten en het is dan aan de lokale besturen en de scholen om het instrument te kiezen dat hun het best past. We zeggen niet vanuit Brussel: iedereen moet deze regel volgen of iedereen moet deze regel volgen. We breiden het instrumentarium uit en de scholen kunnen met het gepaste instrument, dat hun het meest geschikt lijkt voor hun lokale situatie, aan de slag gaan. En ik denk dat dat een goede zaak is voor de scholen in de Vlaamse rand.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat betreft uw concrete vraag over de vermeende onrust en onzekerheid die ik zou hebben veroorzaakt in onderwijsmiddens of in Vlaamse huishoudens: ik heb daarover nul berichten gekregen. Ik denk dus dat het best meeviel met die schokgolf.

Mevrouw Segers, u zegt dat het over symboliek gaat. Dat zou ik sterk willen tegenspreken. Het gaat helemaal niet over symboliek. Er is inderdaad een capaciteitsprobleem. Zeker bij de populaire scholen. Dan lijkt het mij de evidentie zelve dat je, wanneer je voorrang moet geven aan bepaalde categorieën, in eerste instantie voorrang geeft aan diegenen die al een voortraject hebben gelopen in het Nederlandstalig onderwijs. Is dat in Vlaanderen zelf of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, dat maakt niets uit. Dat is toch de evidentie zelf? Dat is opnieuw gelinkt aan onze prioriteit omtrent de onderwijskwaliteit.

Dit is een heel tastbaar voorrangsbeleid, waarbij we – en dat erken ik – de rand van het juridisch mogelijke hebben opgezocht. Wij zijn in dezen bevestigd door het Grondwettelijk Hof wat betreft de verenigbaarheid van onze maatregelen met grondwettelijke principes op het vlak van gelijkheid en non-discriminatie. Ik ben zeer tevreden dat we nu eindelijk eens een duidelijke lijn hebben kunnen trekken die juridisch solide is en die op het terrein ook een tastbaar verschil kan maken.

En ja, we bieden de mogelijkheid aan gemeenten om ter zake een keuze te maken. Er zijn twee voorrangsregels die met elkaar worden vermengd. Enerzijds is er de 70 procentregel over voorrangsbeleid in het secundair onderwijs. U verwijst naar de mogelijkheid voor gemeenten om in het basisonderwijs voorrang te geven aan diegenen die wonen in de eigen gemeente. Elke gemeente verschilt. Net daarom kunnen we dit instrumentarium aanbieden, zodat men in de gemeente altijd een keuze kan maken en zelfs kan kiezen voor welke scholen dat van toepassing is. Ik vind het goed dat men die keuze heeft en dat men daarover debatteert.

Ik kan nog niet in kaart brengen welke gemeenten op die mogelijkheid ingaan vermits het gaat om het eerstvolgende schooljaar, dus september 2023. Ik vermoed dat de gemeenten dit najaar of in het voorjaar die keuze wel zullen hebben gemaakt. Dan kunnen we dat in kaart brengen. Ik zal ook een bevraging doen om

te zien welke gemeenten die keuze hebben gemaakt in het kader van het voor-rangsbeleid voor het basisonderwijs.

Het ontwerp van decreet komt dra bij u. Het ligt nu voor bij de Raad van State. Ik verwacht dat ik daarover deze maand nog een antwoord kan krijgen. Als we in de schoot van de Vlaamse Regering een definitieve goedkeuring hebben, zullen we dit najaar nog tot bij u kunnen komen met dat ontwerp van decreet. Alles zal wel tijdig verlopen.

Dit was een proces van jaren, waarbij door diverse tegenstanders herhaaldelijk is gezegd dat dit in chaos zou eindigen, in een juridisch kluwen. Dat mogen we nu tegenspreken. Er zijn nu duidelijke voorrangsregels voor de Vlaamse Rand en voor Brussel, ten voordele van de Nederlandstaligen en van de kwaliteit van ons onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister, dat er nul berichten tot bij u gekomen zijn ... Al een 'chance' dat het zomer was en dat er vakantie was. Ik heb die berichten wel gekregen, zowel van ouders als van besturen en directies. Er was wel heel veel onzekerheid. Dat is niet een toonbeeld van heel goed bestuur, om nu toch nog een decreet te moeten stemmen dat eigenlijk al had moeten ingaan bij de aanvang van het huidige schooljaar, dat toch al meer dan zes weken loopt. Wij zullen u aanspo-ren om daar zo vlug mogelijk werk van te maken. Laat ons hopen dat de Raad van State geen grondige opmerkingen heeft ter zake. Dan kunt u beginnen met dat aanmeldingssysteem, dat er nu nog niet is.

De capaciteitsmiddelen, de extra 1400 plaatsen, zoals ik al aangaf, hebben we ook nog niet. Maar buiten de 19 gemeenten en Halle zijn er ook heel veel capaciteits-tekorten. Dus roep ik nog eens op om ook het Randfonds nog eens open te stellen voor de veel bredere rand dan de 19 gemeenten, zodat ook zij de problemen kun-nen aanpakken.

Ik wil ten slotte ook nog eens oproepen om met uw collega, minister Peeters, aan tafel te gaan zitten, om te zorgen voor een veel beter openbaar vervoer in de Vlaamse Rand. Daar is momenteel een groot probleem, een groot tekort voor de mobiliteit van leerlingen, wanneer ze gedwongen worden om naar een andere school te gaan dan de dichtstbijzijnde.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de vermindering van de opties voor taatgeïnteresseerde leerlingen door de modernisering van het secundair onderwijs

– 3622 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het plan van aanpak van de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs na de vernietiging ervan door het Grondwettelijk Hof

– 3664 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de eindtermen voor de eerste, tweede en derde graad van het secundair onderwijs, die als democratisch bepaalde minimumdoelen onder vuur liggen

– 3758 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de beslissing van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om een eigen set vervangende eindtermen in te dienen voor de eerste graad van het secundair onderwijs

– 3843 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het akkoord over het opstellen van nieuwe, herwerkte eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs

– 3881 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik had gedacht dat de eerste vraag toch apart zou zijn, maar goed, ik snap wel dat het allemaal samenhangt.

Mijn vraag dateert eigenlijk al van begin juli, want toen verschenen er in de media bedenkingen over enkele gevolgen van de modernisering van het secundair onderwijs, die thans bezig is in de tweede graad, en de bijhorende matrix. Want in de matrix van de tweede graad heeft men in de doorstroomfinaliteit de domeinoverschrijdende opleidingen – de afkorting aso was toch iets handiger. Daar heeft men dus de keuze tussen Grieks-Latijn, Latijn, Moderne Talen, Natuurwetenschappen, Sportwetenschappen, Economische Wetenschappen en Humane Wetenschappen.

Volgens critici vinden nogal wat taalsterke en taalgēinteresseerde jongeren in deze matrix hun ding niet. Die hebben daar enkel de keuze tussen ofwel Klassieke Talen ofwel Moderne Talen. Wie vandaag in het derde jaar kiest voor Latijn, krijgt automatisch het zware pakket wiskunde. Wie dus Latijn doet, moet ook goed zijn in wiskunde. Dat heeft natuurlijk ook gevolgen voor de uurroosters. Als je kiest voor Latijn, heb je automatisch 5 uur wiskunde. Tevoren kon je kiezen voor Latijn met 5 uur of Latijn met 4 uur wiskunde, waarbij het wiskundepakket voor die 4 uur naar inhoud lichter uitviel. Dat werd dan soms gecompenseerd met een extra uur

taal enzovoort. Nu is het zo dat men bepaalde leerlingen aan het einde van de eerste graad afraadt om nog Latijn te doen, niet omdat ze slecht zijn in Latijn, maar omdat men vreest dat het wiskundepakket te zwaar gaat uitvallen.

Hetzelfde probleem bij Economische Wetenschappen: daar had je de keuze tussen economie met 4 of met 5 uur wiskunde. Nu is dat automatisch 5 of soms zelfs 5 plus 1. Door het verdwijnen van de richting Economie met 4 uur wiskunde worden nogal wat leerlingen eigenlijk doorverwezen naar de richting Bedrijfswetenschappen. Dat is dan een domeingebonden doorstroomrichting, het vroegere tso, eigenlijk de richting Handel. Dus stuurt men automatisch al een hoop leerlingen daarnaartoe. Omgekeerd bij Latijn-Grieks, want die moeten in vele scholen 4 uur wiskunde volgen, terwijl men vroeger ook kon kiezen tussen 4 of 5 uur wiskunde met een navenant inhoudelijk verschil. Maar de eindtermen voor Latijn-Grieks zijn dezelfde als voor Latijn, dus moeten ze in 4 uur leren wat andere leerlingen in 5 uur zien.

Mijn vraag is, minister: hoe evalueert u deze opmerkingen?

Ik weet natuurlijk dat de autonomie van de onderwijsverstrekkers ook die uurroosters behelst. Maar de eindtermen zijn dus wel verzwaard, wat zijn weerslag heeft. Zijn er, nu de eindtermen voor de tweede graad moeten worden herwerkt door het arrest van het Grondwettelijk Hof, aanpassingen mogelijk, waardoor je als overheid bepaalde componenten wiskunde in Latijn en Economische Wetenschappen lichter kunt maken, zodanig dat die aantrekkelijker worden voor leerlingen met minder wiskundige aanleg, en dat je dus meer kunt differentiëren naargelang het concrete leerlingenpubliek in de klas?

Zijn er binnen de herwerking eventueel ook nog aanpassingen mogelijk aan de matrix zelf, waardoor je bijvoorbeeld Latijn-Moderne Talen of Economie-Moderne Talen opnieuw mogelijk maakt in de tweede graad? In de derde graad staat het er wel in. Het is dan een beetje vreemd dat men er in de tweede graad niet voor kan kiezen.

Welke eventuele andere initiatieven zult u nemen om voldoende opties open te houden voor leerlingen die taalgeïnteresseerd zijn – en op dat vlak sterk –, maar minder wiskundig, zodat die niet tussen twee stoelen zouden vallen?

Ik zal proberen om de inleidingen voor de volgende vragen ook in te korten.

Mijn tweede vraag ging over de beslissing van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om vervangende eindtermen in te dienen voor de eerste graad van het secundair. Dat is ook een demarche geweest die toch wel vreemd overkwam. Ze hebben dat gedaan omdat de inspectie heeft gezegd dat hun huidige leerplannen niet goed genoeg zijn en dat ze in het schooljaar 2023-2024 met nieuwe leerplannen moeten werken die beter aansluiten op de Vlaamse eindtermen. En dat zien zij dan weer niet zitten. En dan willen ze dus een uitzondering vragen. Dat is wel een beetje eigenaardig. Dat vinden wij een beetje symptomatisch voor de loopgravenoorlog tussen Katholiek Onderwijs Vlaanderen en u, minister. De vraag is of dat de goede weg is om te bewandelen. Er zijn nogal wat mensen die hier in de media erg negatief op gereageerd hebben.

Hoe evalueert u deze nieuwe demarche van Katholiek Onderwijs Vlaanderen?

Hebt u overleg gepleegd over deze beslissing en communicatie? Indien ja, wat waren de conclusies?

In hoeverre is deze beslissing vanuit het standpunt van Katholiek Onderwijs Vlaanderen al een voldongen feit? Zal die uitzonderingsprocedure effectief worden uitgevoerd of is er nog een onderhandelde oplossing mogelijk?

Gaat u Katholiek Onderwijs Vlaanderen gewoon laten betijen of gaat u dat nog proberen te heronderhandelen?

Als ze zouden slagen in hun opzet en net zoals de Steinerscholen hun uitzondering op de eindtermen eerste graad zouden krijgen, dan heeft de grootste onderwijskoepel in Vlaanderen – toch twee derde van de leerlingen – andere eindtermen dan de overige. Dat komt eigenlijk een beetje neer op à-la-carte-eindtermen. Ondergraaft dit niet het basisprincipe van de eindtermen als Vlaanderenbrede minimumdoelen?

Welke gevolgen heeft deze actie voor de stand van zaken met betrekking tot de door het Grondwettelijk Hof vernietigde eindtermen van de tweede en derde graad, en voor de eindtermen van het basisonderwijs? Zet deze actie bepaalde andere projecten vanuit de Vlaamse Regering om leerprestaties en de kwaliteit van ons Vlaams onderwijs op te krikken, zoals de Vlaamse centrale proeven, niet op de helling?

Kunt u nog uit deze impasse geraken?

De volgende vraag om uitleg ging dan over het akkoord dat u bereikt hebt over de eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs. Dat was een stuk later. Ik zal de inleiding laten vallen, dat zal ons vooruithelpen.

Er zal gesnoeid worden in de eindtermen met de kaasschaafmethode. Waarom is voor die methode gekozen en niet om bijvoorbeeld vooral te gaan snijden in een bepaald soort eindtermen, ik denk dan aan de zogenaamde attitudinale eindtermen?

Mag ik hierbij veronderstellen dat deze kaasschaafmethode vooral gaat om snoeien in de meer algemene eindtermen per sleutelcompetentie en niet zozeer om de specifieke eindtermen? Want de specifieke eindtermen maken net de eigenheid uit van een bepaalde studierichting.

De eindtermen zullen meer in de markt gezet worden als minimumdoelen. Gaat u de 'eindtermen' volledig vervangen door 'minimumdoelen'? Dat lijkt ons geen slecht idee.

Kunt u uitleggen wat inzake tso, kso en bso bedoeld wordt met "een aangepaste vertaling, die maximaal rekening houdt met de eigenheid van deze onderwijsvormen"? Zal er daar dan effectief gesnoeid worden in de eindtermen van de algemene vakken om zo meer tijd en ruimte te bieden aan richtingspecifieke vakken en dus de facto op de klasvloer meer tijd te hebben voor praktijklessen, ateliers en stages?

Er komt een nieuwe overkoepelende commissie. Wie zal daarin zetelen? Zijn dat vooral generalistische onderwijsexperten? Zijn dat ook vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers, dus de koepels en netten, net zoals in de ontwikkelcommissies?

Hoe kunnen we voorkomen dat die overkoepelende commissie een beetje zou worden gebruikt in het steekspel tussen de voornemens van het kabinet om zoveel mogelijk ambitieuze eindtermen te behouden, versus het streven van de koepels om zoveel mogelijk eindtermen te schrappen en zo voldoende autonomie te bewaren voor hun pedagogisch project?

Wat moet er nu gebeuren met de zogenaamde praktijkcommissie die in het leven werd geroepen om de haalbaarheid van de thans vernietigde eindtermen onder de loep te nemen? Bij een vorige bespreking liet u immers nog een beetje in twijfel wat de rol van deze commissie zou kunnen zijn.

Het Grondwettelijk Hof geeft tijd tot september 2025 om die nieuwe/herwerkte eindtermen klaar te hebben, maar volgens u is het de bedoeling om dit al klaar te spelen tegen maart 2023. Indien de parlementaire procedure dan vlot verloopt, kunnen de minimumdoelen vanaf 1 september 2023 uitgerold worden in de derde graad. In hoeverre is dat een realistische timing? We zagen bij de initiële uitrol immers al dat dit proces de nodige voeten in de aarde had en dat de oorspronkelijke timing toen ook niet werd gehaald, waardoor de eindtermen pas vrij laat definitief werden afgeklopt en het werkveld erg weinig tijd kreeg om zich voor te bereiden.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): De eindtermen, collega's, worden een heuse saga en niet in de goede zin van het woord, en niet in het belang van onze leerlingen en leerkrachten. We denken dat u het wat verkeerd hebt aangepakt, minister, en elke ontwikkelcommissie haar gang hebt laten gaan zonder veel overzicht. De volgorde zat ook niet juist. Voor ons was het veel logischer geweest om eerst te bepalen wat 18-jarigen moeten kennen en kunnen en daar dan naar op te bouwen. Dat is natuurlijk niet iets dat we alleen aan u verwijten.

Dan is het Katholiek Onderwijs van de Guimardstraat naar het Grondwettelijk Hof getrokken, wat wij onbegrijpelijk vinden omdat ze heel het proces mee aan de tafel zaten en pas op het allerlaatste moment op de rem gingen staan. Dat dit zo laat gebeurde, is voor ons een bewijs dat het vooral om macht ging. Het ging erom wie het laatste woord heeft over wat onze kinderen leren: de kerk of de staat. Ik denk dat u weet wat ons antwoord daarop is.

Er is sinds de vorige discussie in de commissie heel wat gebeurd. Ik vind dit een heel belangrijk onderwerp, sta me toe om er even dieper op in te gaan.

Ondertussen heeft het Grondwettelijk Hof de eindtermen van de tweede en derde graad op 16 juni inderdaad vernietigd. Het arrest bepaalt dat de eindtermen van kracht kunnen blijven tot en met het schooljaar 2024-2025.

In de commissie Onderwijs van 23 juni 2022 hebt u aangegeven dat u sneller tot een akkoord wilt komen met de onderwijsverstrekkers. U ziet zelf drie krijtlijnen: de timing, het kader en het vertrekpunt. U liet al weten niet getrouwd te zijn met de zestien sleutelcompetenties en de taxonomie van Bloom.

Ik hield toen al een beetje mijn hart vast omdat raken aan de sleutelcompetenties ook een aanpassing van het kaderdecreet betekent. Dat kost dan opnieuw kostbare tijd die er absoluut niet is. Het is moeilijk om ons voor te stellen hoe leerkrachten zich voelden de voorbije zomer toen ze aan lessen aan het werken waren, wetende dat de eindtermen naar de prullenmand werden verwezen.

Toen ging de zomervakantie van start. Eindelijk gingen directie en leerkrachten met welverdiende vakantie.

Maar op 23 augustus kwam de Guimardstraat met nog een verrassing. Ze vroeg de schoolbesturen om gelijkwaardige eindtermen aan te vragen voor de eerste graad. De Onderwijsinspectie – de heer Laeremans zei het al – had aangegeven dat de leerplannen voor de eerste graad niet voldeden aan de nieuwe eindtermen waardoor ze niet meer zouden worden goedgekeurd voor het schooljaar 2023-2024. In plaats van dan – zoals ik zou denken – in eigen boezem te kijken en de plannen aan te passen aan de feedback van de inspectie, dat is hoe het systeem werkt, nee, de Guimardstraat maakte haar borst nat en vraagt alle katholieke scholen nog wat extra werk aan het begin van het schooljaar. Ik heb de indruk dat ze zich gesterkt voelen door de uitspraak van het Grondwettelijk Hof over de eindtermen van de tweede en derde graad. Plots zijn de eindtermen van de eerste graad nu ook een probleem.

Gelijkwaardige eindtermen voor de katholieke scholen houdt in dat er, zoals hier al werd gezegd, in 70 procent van het onderwijslandschap van het secundair onderwijs met eigen eindtermen wordt gewerkt. Ik denk – of ik hoop – dat iedereen hier het erover eens is dat dat absoluut niet wenselijk is. Want wat dan met de centrale toetsen? Wat met leerlingen die van onderwijsnet veranderen?

Minister, eind september hebt u een akkoord bereikt waarin afspraken gemaakt werden over hoe het pad naar die nieuwe eindtermen er concreet moet uitzien.

Tegen het voorjaar moeten de nieuwe eindtermen er zijn. Dat is natuurlijk een heel strakke timing en legt opnieuw een enorme druk op onze leerkrachten, want zij staan aan het einde van de keten: die eindtermen houden in dat ze leerplannen en lesmateriaal moeten ontwikkelen. Het is toch niet te onderschatten hoe tijdsintensief dat is. Het wordt voor hen in ieder geval weer een drukke zomervakantie, na corona, na de digitalisering, na de Oekraïne-crisis. Ik denk dat leerkrachten sowieso al heel veel kostbare extra tijd in hun job hebben gestoken.

Gelukkig zei u dat er evenwel niet begonnen wordt met een wit blad, minister. Hopelijk is al het geleverde werk niet voor niets geweest. Ik wil nogmaals herhalen dat wij ons onthouden hebben bij de stemming over die eindtermen. Wij denken dat daar zeker goede dingen in zitten en wij vinden het principe van de eindtermen ook zeer belangrijk, maar de discussie daarover hebben we al gevoerd, en volgens mij op een heel constructieve manier. Het was natuurlijk wel zo dat de eindtermen, door de manier van werken, heel zwaar en gedetailleerd waren geworden, zeker voor het technisch en beroepsonderwijs.

Wie denkt dat de soap daarmee afgelopen is, heeft het mis. Katholiek Onderwijs Vlaanderen blijft intussen schoolbesturen oproepen om gelijkwaardige eindtermen voor de eerste graad in te dienen tegen 28 oktober. Ik citeer uit uw website: "De nieuwe eindtermen voor de eerste graad volgen pas na die van de tweede en de derde graad. Het ontwikkelproces voor de tweede en de derde graad moet nog opstarten. In de tussentijd blijft de procedure voor gelijkwaardige eindtermen verder lopen."

Dan is er nog de praktijkcommissie. Ik had misschien ook beter verschillende vragen om uitleg ingediend, maar alles hangt samen. (*Opmerkingen*)

Ik weet het, maar er is sinds juli geen commissievergadering meer geweest en ik wil uiteraard inspelen op alle nieuwe elementen.

Het rapport van de praktijkcommissie heeft vooral oog voor het implementatieproces. Er worden in het rapport onder andere aanbevelingen gedaan om scholen ook de vrijheid te geven om zelf extra tijdelijke middelen in te zetten, om interne of externe beleidsmedewerkers aan te werven of leraren in te schakelen om het beleid mee te ondersteunen tijdens de implementatiefase. Over de haalbaarheid van de eindtermen voor schoolteams en leerlingen – toch dé reden waarom die praktijkcommissie in het leven werd geroepen – valt er eigenlijk zeer weinig te lezen. Maar het Grondwettelijk Hof heeft dat probleem dus opgelost voor u. We lezen in het rapport tot slot dat er heel wat scholen zijn die aangeven dat er knelpunten zijn met betrekking tot de eindtermen. Wij willen natuurlijk graag weten wat die knelpunten zijn.

Ik heb daarom een resem vragen voor u, minister.

De vraag over de timing werd al gesteld. Het voorjaar van 2023, acht u dat haalbaar? Vindt u dat dit voldoende tijd geeft aan leerkrachten om de eindtermen om te zetten in leermateriaal en lesvoorbereidingen?

We blijven met heel veel vragen zitten over de rol van de valideringscommissie. Want in de nota die op 23 september door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, blijft die rol heel vaag. Er valt te lezen dat het beoordelingskader dat ze eerder hanteerde, herbekeken zal worden en dat ze een pragmatische aanpak hanteert. Het lijkt wel of het daar voordien spaak gelopen is. Volgens het decreet is de valideringscommissie samengesteld uit de onderwijsinspectie en experts. Ik lees ook: "De valideringscommissie heeft een belangrijke rol als kwaliteitsbewaker door de validering van de eindtermen op basis van de criteria evalueerbaarheid, consistentie en coherentie." Maar nu lijkt in de nota de finale beslissing over die eindtermen aan hen te worden onttrokken en te worden gelegd bij de onderwijsverstrekkers in die nieuwe, zogenaamde overkoepelende commissie. Hoe overkoepelend die is als daar alleen de onderwijsverstrekkers en twee ambtenaren in mogen zitten, is natuurlijk

nog maar de vraag. In hoeverre strookt dit eigenlijk met het kaderdecreet, waarin van een overkoepelende commissie geen sprake is? Want nu hebben de onderwijs-verstrekkers voor mij in die nieuwe commissie het eerste en laatste woord. Dat was niet zo bij de valideringscommissie. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat de eindtermen opnieuw worden aangevochten door een procedurefout.

In de nota die u voorlegde aan de regering, wordt ook een tijdspad uitgestippeld. Daarin staat dat het kader waarbinnen de overkoepelende commissie, de ontwikkelcommissie en de valideringscommissie werken, in september zal worden geconcretiseerd. Wat is nu de rol van elke specifieke commissie?

Wat de evalueerbaarheid betreft, geeft u aan dat de eindtermen evalueerbaar moeten zijn. Maar door wie moeten ze evalueerbaar zijn? Door de onderwijsinspectie of door de leerkrachten? Hoe ziet u dan de precieze functie van eindtermen?

Daarnaast geeft u aan dat scholen de prioriteit moeten geven aan eindtermen met betrekking tot sleutelcompetenties 2, 3 en 6. Wat betekent dat concreet? Worden die eindtermen bindend of zijn alle eindtermen gelijk maar zijn sommige eindtermen dan meer gelijk dan andere? Hoe kan dat gecontroleerd worden zonder het onderwijs te verarmen? Indien het eindtermenpakket een evenwichtig geheel is, dan is er toch voldoende ruimte voor alle sleutelcompetenties?

Het akkoord blijft eigenlijk ook vaag over de eerste graad. Vermits de nieuwe werkwijze en mogelijke nieuwe inhoudelijke klemtonen in de nieuwe eindtermen van de tweede en derde graad een impact zullen hebben op de eindtermen van de eerste graad, is het aangewezen om tijdens de ontwikkeling van de eindtermen voor de tweede en de derde graad zoveel mogelijk bijsturingsvoorstellen voor de eerste graad op te lijsten. Zo kan de ontwikkeling van de eerste graad aansluitend vlot opstarten. Dat staat in die nota. Wat is daarin de stand van zaken en de timing? Hoeveel procent van de katholieke besturen heeft al een afwijking ingediend? Hoeveel ontvankelijke aanvragen tot afwijking zijn er ontvangen?

Gaat u aan de slag met de aanbevelingen van de praktijkcommissie om de scholen de mogelijkheid te geven tijdelijk extra middelen in te zetten om beleidsmedewerkers aan te werven om het beleid mee te ondersteunen in de uitrol van de eindtermen in de implementatiefase?

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Goeman. Met 'geen commissie' bedoelt u uiteraard een commissie met vragen om uitleg, want we hebben uiteraard al ...

Hannelore Goeman (Vooruit): Verschoning.

De voorzitter: Dat wou ik even rechtgezet hebben.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het eindtermendebat ligt nog altijd niet stil, integendeel. Maar men vergeet soms dat die eindtermen gaan over iets cruciaals: de kwaliteit in het onderwijs. Er wordt vandaag veel geschermd over eindtermen, maar we zijn het toch allemaal over een ding eens: dat Vlaanderen het op het vlak van onderwijskwaliteit niet goed doet. Onze internationale vergelijkingen gaan achteruit. Vorige week in Ierland zijn onze monden verschillende malen opengevallen toen we vaststelden wat kinderen daar in de lagere school konden op het vlak van tekstopbouw, zinsontleding en grammatica. Dat legt hun geen windeieren. Toen we in de les 'Numeracy' binnenkwamen en ze daar vraagstukken kregen, bleek dat ze daar heel goed begrepen wat de leerkracht wilde horen toen hij verschillende mogelijke antwoorden vroeg op de vraag hoeveel wielen er in een fietsenwinkel zijn. Dat is begrijpend lezen.

Collega's, er was inderdaad voor de zomer veel debat over de toen nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad omdat het katholiek onderwijs deze aanvocht bij het Grondwettelijk Hof.

Ik heb aan toenmalig minister van Onderwijs Crevits de samenstelling van alle ontwikkelcommissies, overkoepelende commissies en begeleidingscommissies opgevraagd. Dat was vraag 122 van 2018-2019. U kunt het daar nalezen. Daar staat bij iedereen bij vanwaar ze komen. Het katholiek onderwijs was duidelijk in de meerderheid in al die commissies. Ik vind het nog altijd raar dat men dan uiteindelijk toch naar het Grondwettelijk Hof trekt, voor iets wat men zelf heeft ontwikkeld en zelf heeft goedgekeurd. Ik zal mij daar verder niet over uitspreken. Dergelijke toeren moet men voor zichzelf kunnen uitmaken als men in de spiegel kijkt.

De nieuwe eindtermen werden zonder een tegenstem goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Collega's, het klopt dat er onthoudingen waren, maar niemand zei: 'Nee, dit is het niet.' Deze nieuwe eindtermen hadden tot doel de onderwijskwaliteit opnieuw op te krikken door duidelijke richtpunten uit te zetten.

Er was ook een tweede doel, namelijk leerkrachten duidelijkheid verschaffen. Vraag vandaag aan een leerkracht wat hij doet in de klas, wat is eindterm en wat is extra? Hij heeft daar geen flauw idee van. Hij weet niet wat moet en wat hij zelf mag kiezen. Hij kent zijn leerplan. Daar werkt hij mee, of zijn handboek of – godbetert – zijn invulboek. Maar het onderscheid tussen wat moet en wat kan en wat aanbeveling is, kan hij moeilijk maken. Als leerkrachten mij als parlements lid zeggen dat het bomvol zit en dat ze geen ruimte meer hebben voor zichzelf, moet ik in 99,9 procent van de gevallen zeggen dat ze niet bij mij moeten zijn. 'Dat is uw eigen keuze. Lees de keuze van uw school. Lees de keuze van uw koepel.' 'Maar dat is toch niet waar, het staat in het leerplan.' Die zaken moeten duidelijk worden gemaakt. Dat moet, om bijgevolg ook aan de leerkracht heel veel ruimte te geven en duidelijk te maken waar zijn of haar vrijheid zat.

Na de procedure besliste het Grondwettelijk Hof om de eindtermen te vernietigen. In zijn motivatie gaat het Grondwettelijk Hof helaas niet in op de inhoud van de eindtermen, noch het maatschappelijk belang of de noodzaak ervan. Dat zou toch de kern moeten zijn van ons onderwijs. Ik heb verschillende keren gevraagd dat men mij bij de eindtermen die voorlagen met een groene markeerstift zou aanduiden: 'Dat geven we al.' Dan is er geen probleem. Met een gele markeerstift: 'Eigenlijk zouden we dat moeten geven omdat het hoger onderwijs ons dat signaleert, omdat de arbeidsmarkt ons dat signaleert, omdat het relevant is voor de maatschappij.' En met een roze markeerstift – want er bestaan geen rode markeerstiften –: 'Dit gaat niet voor onze leerlingen.' Dan heb je een heel ander debat. Dat was ook het doel van de praktijkcommissie. Maar helaas, dat debat heeft nooit plaatsgevonden. Het debat ging niet over inhoud. Dat betreurt ik zeer, als pedagogoog, als parlements lid, als vader, als leraar.

Gelukkig voor de leerkrachten blijven de vernietigde eindtermen wel van kracht tot en met het schooljaar 2024-2025, om de continuïteit van het onderwijs te behouden. Veel scholen waren al begonnen met de implementatie van de nieuwe eindtermen. Zij vroegen zich af wat daar nu mis mee was. Want uiteraard zouden ze ook worden geëvalueerd. Dat spreekt voor zich. Ik neem aan dat dan die inhoud naar boven zou komen.

Ondanks het schrappen van de eindtermen gaf u, minister, niet op. U zou weer werken aan een oplossing. U werkte met de onderwijspartners samen om opnieuw de eindtermen mogelijk te maken. U hebt daar al belangrijke stappen voor gezet. Daar zijn ook al vragen over gesteld. Daar ga ik nu niet op in. Opnieuw was het doel de onderwijskwaliteit.

Ik moest aan Paul van Ostaijens 'Boem Paukeslag' denken. U moet zich inbeelden wat er op 23 augustus gebeurt in onderwijsmiddens. 23 augustus, dat is het moment dat je met lessenroosters bezig bent, dat directeurs de boel aan het plannen zijn, dat je op zoek gaat naar leerkrachten, dat je met je vakgroep samenkomt om opnieuw dingen te plannen. Je zit op school en je hoort op de radio dat blijkbaar je koepel zegt: 'Ah neen, die eindtermen voor de eerste graad, dat is het niet. Wij gaan gelijkwaardige eindtermen indienen.'

Mevrouw Segers zei daarnet dat zij een paar mails had gekregen en, minister, u zei dat u geen mails had ontvangen. Ik heb heel veel telefoons gekregen met de vraag waarom dat nu moet. Ik zei: "Dat is geen beslissing van ons. Het is de koepel, die dat namens u doet. Ik weet nergens van." Directeurs wisten nergens van, inrichtende machten wisten nergens van. Er is toen wel gezegd: 'Het is de raad van bestuur en de getrapte democratie.' Maar ik had toch het gevoel dat alles onder die raad van bestuur nergens van wist. Ik betreur dat. Want die verrassing legt opnieuw een bom onder de eindtermen, onder het concept 'eindtermen'. De mensen beginnen zich af te vragen: 'Wat is het nu? In welke richting gaat het nu? Wat is er nu belangrijk? Hoe zullen we nu werken aan de onderwijskwaliteit? Waarom moeten alle tijd en energie die we erin hebben gestoken, nu op de schop?'

De boodschap van de koepel Katholiek Onderwijs Vlaanderen veroorzaakte heel wat onrust bij directies en bij leerkrachten en ook bij ons. Terwijl er nog volop wordt gewerkt aan de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad wordt er opnieuw druk gezet op de bestaande eindtermen van de eerste graad secundair onderwijs waar al een aantal jaren mee wordt gewerkt, die geïmplementeerd zijn. Zijn er nog bijstellingen nodig? Ja! Maar waarom op deze manier? Ik blijf het mij echt afvragen.

Daar kwam dan nog bij dat aan scholen werd gezegd: 'Ofwel tekent u mee voor afwijkende eindtermen, ofwel moet u zelf een leerplan maken.' Als je als directeur op 23 augustus die vraag krijgt, dan heb je maar een ding te doen: 'Ik zal dan maar tekenen, want ik heb nu geen tijd om zelf een leerplan te maken.'

Minister, hoe reageert u op de oproep van Lieven Boeve om eigen eindtermen te ontwikkelen voor de eerste graad secundair onderwijs?

Welke invloed heeft de beslissing van Katholiek Onderwijs Vlaanderen op de verdere ontwikkeling van de nieuwe eindtermen, zowel voor het basisonderwijs als voor de tweede en de derde graad?

Op welke manier zal de logische opvolging van de eindtermen in de verschillende onderwijsniveaus en graden worden gegarandeerd en dit over de verschillende onderwijsverstrekkers heen? Het gaat over alle kinderen in Vlaanderen.

Op welke manier zal gewerkt worden aan de aanpassing van de eindtermen voor de tweede en derde graad? Wanneer mogen we deze aangepaste eindtermen verwachten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het arrest van het Grondwettelijk Hof in juni van dit jaar was natuurlijk een ferme tegenslag, dat moet ik erkennen. Ik had het graag anders gezien. Maar dan verwerk je die tegenslag en ga je er weer tegenaan. Daarom heb ik enkele weken later al de onderwijsverstrekkers in alle luwte samengeroepen en hebben we gedurende de hele vakantieperiode, toen u allen genoot van een welverdiende of andere vakantie, die gesprekken verdergezet. Die onderhandelingen hebben geleid tot een gezamenlijk akkoord dat ook werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Ik denk dat we een werkbare systematiek op tafel liggen hebben, met een sterk ambitieniveau. Dat was wel mijn uitgangspunt: ik wil de lat niet lager leggen. Anderzijds

moeten we wel een antwoord bieden op de opmerkingen met betrekking tot de methodiek, de omvang, de graad van detail en de haalbaarheid van die eindtermen.

Om het ambitieniveau te onderstrepen, willen we ook in de terminologie zoveel mogelijk spreken over 'minimumdoelen' in plaats van over 'eindtermen'. De benaming 'eindtermen' lijkt te suggereren dat het daar stopt, dat dat de terminus is, het eindstation. Neen, daar begint het. Dat is ook een duidelijke afspraak die we gemaakt hebben: je kunt vanuit je eigen pedagogisch traject boven op die minimumdoelen de lat nog hoger leggen. Maar voor alle duidelijkheid: hiervoor passen we het bestaande kaderdecreet niet aan. Dat hebben we even overwogen tijdens de discussie, maar om snel te kunnen vooruitgaan, hebben we geoordeeld dat het beter was om aan de slag te gaan met het bestaande kaderdecreet. Als we dat hadden moeten wijzigen, waren we misschien nog verder van huis. We zijn dus gewoon vertrokken van het bestaande kaderdecreet, maar terminologisch willen we wel zoveel mogelijk spreken over minimumdoelen in plaats van over eindtermen.

Verder vertrekken we niet van een wit blad, we vertrekken vanuit de bestaande, vernietigde, eindtermen. We behouden ook alle zestien sleutelcompetenties. Wel zeggen we dat, als er keuzes gemaakt moeten worden, er prioriteit gegeven moet worden aan sleutelcompetenties 2, 3 en 6, namelijk Nederlands, talen en wiskunde-wetenschappen. Dat is een duidelijke keuze die we maken, die ik natuurlijk volledig onderschrijf.

Ook belangrijk is het evenwicht tussen basisvorming en beroepsspecifieke vorming. De inhoudelijke invulling van de minimumdoelen basisvorming wordt dus kritisch geëvalueerd. We willen daarmee echt recht doen aan de eigenheid, de identiteit van elke opleiding en elke studierichting en het ambitieniveau dat daarmee correspondeert. Het gaat dan bijvoorbeeld over het feit dat leerlingen in een bouwrichting voldoende uren besteden aan de praktijk of dat kso-leerlingen tijd krijgen om aan het specifieke gedeelte voldoende tijd te besteden.

Zoals het kaderdecreet ook voorschrijft, zullen die nieuwe minimumdoelen sober, duidelijk, competentiegericht en evalueerbaar geformuleerd worden.

Wat de nieuwe systematiek betreft: er wordt een overkoepelende commissie samengesteld. Ik denk dat we moeten erkennen dat dat een manco was. Er waren de verschillende ontwikkelcommissies met specialisten in het betrokken vakgebied, waarbij de som van het werkresultaat van die diverse ontwikkelcommissies uiteindelijk soms wat te veel bleek. Daaraan willen we tegemoetkomen met die overkoepelende commissie, die zal bestaan uit vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers en van de onderwijsadministratie. Vanuit de onderwijsverstrekkers zullen dat vooral generalisten zijn, maar zij kunnen ook vakspecialisten uitnodigen, laten aansluiten of mee laten instaan voor de voorbereiding. Bovendien wordt ook de mogelijkheid voorzien om experts vanuit het hoger onderwijs in een adviserende rol te betrekken. Die overkoepelende commissie zal een voorstel opstellen voor reductie en versobering van de minimumdoelen en bezorgen aan de vandaag bestaande ontwikkelcommissies. Daarmee werken we dus verder. Elke ontwikkelcommissie bespreekt dat voorstel en komt in consensus tot een definitief voorstel. Ook krijgt de overkoepelende commissie de opdracht om tijdens dat gehele proces de volledige set van minimumdoelen te bewaken in functie van haalbaarheid.

In het akkoord is ook ingeschreven dat de overkoepelende commissie voorziet in de betrokkenheid van de praktijkcommissie. Want de praktijkcommissie heeft toch ook wel nuttig werk opgeleverd. Ik heb hun rapport in een mededeling ook bezorgd aan de Vlaamse Regering. U kunt die ook consulteren op de website. Zij hebben natuurlijk heel concreet het onderwijsveld bevraagd en weten toch ook wel goed wat leeft omtrent de minimumdoelen.

Ik heb gezegd: het kaderdecreet blijft overeind. Dat wil dus ook zeggen dat de valideringscommissie een belangrijke partner blijft in dat proces. Hun beoordelingskader wordt in functie van het akkoord wel herbekeken. Daarover is ze zelf meester van de werkzaamheden. Ik heb hen zelf ook al samengeroepen, samen met de onderwijsverstrekkers. Dus ik probeer dat proces zo maximaal mogelijk te begeleiden. Ik weet wel dat er soms discussie was over het overheidsingrijpen, maar nu vraagt men eigenlijk vooral aan mij om toch wel in te grijpen, om het proces een beetje te begeleiden, wat ik ook doe. Maar de valideringscommissie beslist over het eigen beoordelingskader. Finaal, over de set van minimumdoelen bent u het, als parlement, die de laatste zeg hebt.

Die werkwijze zal natuurlijk ook een impact hebben op de minimumdoelen van de eerste graad. En daarom gaan we tijdens het bijsturingsproces van de minimumdoelen voor de tweede en derde graad ook de bijsturingsvoorstellen oplijsten voor de eerste graad. Zo kunnen we dan ook onmiddellijk aan de slag op het vlak van de herziening van de minimumdoelen voor de eerste graad. Ik wil dus eigenlijk gebruikmaken van die consensus die we hebben gevonden en de werkmethode, om door te pakken en zowel de eindtermen van de eerste graad als ook die van het basisonderwijs, en dus de minimumdoelen en de ontwikkelingsdoelen voor het basisonderwijs, te gaan herzien, en dus te voorzien in een logische sequentie en opvolging van de minimumdoelen in de verschillende graden en onderwijsniveaus. Wat mij betreft, ligt, ook als het gaat over het basisonderwijs, de focus op Nederlands en wiskunde.

De timing in heel dit proces is ambitieus. Dat is eufemistisch uitgedrukt. Maar het is de bedoeling om de herwerkte minimumdoelen volledig klaar te hebben in de loop van maart van volgend jaar. Dan kunnen we het besluitvormingsproces opstarten, zodat de herwerkte minimumdoelen kunnen opstarten vanaf 1 september volgend jaar. Ik denk dat we, in functie van de goede werking van onze scholen, wel verplicht zijn om zo snel mogelijk duidelijkheid en zekerheid te geven. Het is ook belangrijk om geen breuklijn te creëren, geen cesuur, geen vacuüm, in het kader van de uitrol van een modernisering. De gemoderniseerde derde graad start dus ook op vanaf 1 september 2023.

Wat de aanvraag tot gelijkwaardigheid van vervangende eindtermen voor de eerste graad door Katholiek Onderwijs Vlaanderen betreft, in de constructieve sfeer die vandaag bestaat, tracht ik ook daar een vergelijk te vinden. Ik ga u daar verder niets over meedelen, maar ik probeer in samenwerking met Katholiek Onderwijs Vlaanderen en met onze onderwijsinspectie daarvoor een goede oplossing te vinden.

Dan waren er de vragen met betrekking tot het aanbod voor taalgeïnteresseerde leerlingen. Het is eigenlijk goed dat die vraag wel gekoppeld is aan de andere, want het gaat daar ook over de mogelijkheid die we door die tegenslag nu krijgen, om aan vragen van het terrein tegemoet te komen. Ik heb ook wel de vraag gekregen of voor de studierichting Latijn het pakket wiskunde niet te zwaar is om de combinatie te maken.

We hebben, in het kader van heel de modernisering, natuurlijk gekozen voor een getrapte studiekeuze. Specifiek voor het studieaanbod van de tweede graad betekent dat dat leerlingen nog niet echt vastgezet worden in hun studiekeuze en dat er voor de tweede graad is gekozen voor studierichtingen die de mogelijkheid tot doorstroom naar meerdere studierichtingen in de derde graad openhouden. Heel wat studierichtingen van de tweede graad doorstroomfinaliteit kennen dus een logisch vervolg in de derde graad in studierichtingen met hetzij een component wiskunde, hetzij een component moderne talen. We gaan bij de herziening van de eindtermen wel bekijken wat in de basisvorming moet en wat in het specifieke gedeelte, net ook rekening houdende met de identiteit en de eigenheid en het ambitieniveau van elke studierichting. Dat is, denk ik, ook een van de taken van de overkoepelende commissie.

Daarnaast mogen we wel niet vergeten dat we ook de nieuwe richting Moderne Talen hebben goedgekeurd, waarmee je in de derde graad aso de mogelijkheid biedt om te focussen op leerlingen die een echte talenrichting willen volgen, met inderdaad minder wiskunde in dat geval, maar toch ook wel voldoende wiskunde, zodat men daar ook een duidelijke keuze kan maken voor een talenrichting. Het is zeker niet zo dat we niet voorzien in een aanbod voor talenknobbels, maar de bekommernis met betrekking tot Latijn en de combinatie met een zwaar pakket wiskunde, daarvan denk ik dat het een van de discussie-elementen zal zijn die voorliggen in de overkoepelende commissie.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dat is natuurlijk een hele boterham, minister.

Wat dat laatste betreft, die mogelijkheid dat men in de tweede graad toch een beetje zou kunnen diversifiëren naargelang het pakket wiskunde, zegt u dat vooral Latijn-Moderne Talen moet mogelijk zijn. Heb ik dat goed begrepen?

Als ik uit eigen ervaring mag spreken, het aantal leerlingen dat Latijn met minder wiskunde volgde, was altijd een kleinere groep dan de leerlingen die Latijn-Wiskunde deden. Dat waren er een paar in een klas, Latijn-Wiskunde was een grotere groep. Voor economie was dat omgekeerd. In Economie-Moderne Talen zaten altijd meer leerlingen dan in Economie-Wiskunde. Ik vind dat men daar rekening moet mee houden. Dat werkte. Men mag die leerlingen zeker niet – eind eerste graad – wegduwen naar het vroegere tso. Dat is natuurlijk niet verkeerd als ze daarvoor kiezen, maar niet zoals het nu gaat: die wiskunde gaat te zwaar zijn, begin er niet aan. Daardoor zou men minder leerlingen krijgen die de taalrichting kiezen – component Moderne Talen-Latijn of Moderne Talen-Economie. Dat zou jammer zijn. Ik hoop dat daar werk van gemaakt wordt en dat dit wordt meegenomen.

U hebt gezegd dat er een bijsturing kan worden verwacht in de eerste graad, zelfs in het basisonderwijs. Het lijkt me raar dat u dat zou meenemen: de kar is al heel erg overladen om dit tegen maart allemaal klaar te krijgen. Een bijsturing van de eerste graad zou misschien wel een oplossing bieden. Dat lijkt me zeker zinvol.

Het is een enorme uitdaging om dit allemaal gedaan te krijgen tegen maart. Ik hoop dat het lukt, dat we in juni niet moeten vaststellen dat we er niet komen, dat het voor het volgend schooljaar zal zijn. Ik weet niet of u dat scenario in het achterhoofd houdt, ik hoop dat het niet zover komt. Het wordt natuurlijk krap, zeker voor leerkrachten en directies om die richtingen in te richten en zich daarop voor te bereiden.

Ik hoop in elk geval dat de Guimardstraat bereid zal zijn om de loopgravenoorlog te vermijden in het belang van alle leerlingen. Niemand heeft er belang bij dat we die zouden verderzetten. Daar moeten we echt uit geraken.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, dank u voor uw antwoorden.

Wat die naam betreft: het is niet de kleur van de kat die telt, wel of ze muizen vangt. Als u dat 'minimumdoelen' wilt noemen in plaats van 'eindtermen', vinden wij dat absoluut prima.

Over het hele plan van aanpak: onder de huidige omstandigheden zitten er zeker veel goede dingen in, en ik begrijp dat u snel wilt gaan. Het kan absoluut niet de bedoeling zijn dat er een breuklijn ontstaat waarbij leerlingen die al nieuwe eindtermen gehad hebben in de tweede graad, plots in de derde graad opnieuw naar de oude eindtermen zouden moeten gaan. Dat is absoluut in het belang van die leerlingen.

U zei dat u het kaderdecreet niet gaat aanpassen, dat de valideringscommissie blijft bestaan naast die overkoepelende commissie, die als taak heeft om een voorstel te doen dat in de ontwikkelcommissies wordt bekeken. Ik neem aan dat eenmaal er een akkoord is over het totale pakket, de valideringscommissie opnieuw haar rol speelt. Kunt u nog eens preciseren waar in het proces de valideringscommissie haar rol zal spelen? Is dat op het einde, als er al een akkoord is binnen de ontwikkelcommissies en de overkoepelende commissie over het afgeslankte pakket eindtermen?

De eindtermen eerste graad interesseren mij ook. Kunt u mij een idee geven hoeveel katholieke schoolbesturen op dit moment al een afwijking hebben aangevraagd? Als ik u hoor, vraag ik me af of het de bedoeling is om bij te sturen, of om tot een vergelijk te komen met Katholiek Onderwijs Vlaanderen over het eventueel aanpassen van hun leerplannen op basis van de feedback van de inspectie. Als u van plan bent om de eindtermen eerste graad ook bij te sturen, gaat u het proces dan op dezelfde manier aanpakken? Is het de bedoeling dat daar ook een overkoepelende commissie komt? Wordt er dan naar ontwikkelcommissies gegaan om te bekijken waar kan worden afgeslankt?

Ik zei het al: voor ons is het heel logisch dat de eindtermen op elkaar aansluiten. De eindtermen van het basisonderwijs moeten natuurlijk aansluiten op die van de eerste graad, zodat men logische leerlijnen krijgt tussen 5 en 18 jaar. Dat mag voor ons zelfs nog vroeger, al vanaf heel jonge leeftijd. Wordt dat meegenomen in het proces van de ontwikkeling eindtermen basisonderwijs? Gaat u daar dezelfde methodiek hanteren als voor de tweede en derde graad?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mevrouw Goeman, of men dat nu eindtermen of minimumdoelen noemt, who cares? Buiten het onderwijs verstaan mensen dat niet goed, 'eindtermen'. Dat roept het beeld op dat dat het einde is. Als je zegt 'minimumdoelen', is het wel duidelijker voor ouders en anderen dat dat het minimum is. Ook voor leerkrachten is dat veel meer. In het sfeertje dat nu is ontstaan, lijkt het erop dat de eindtermen alles zijn. Dat is natuurlijk onwaar, zowel in de definitie als in wat er staat. Ik ben wel degelijk samen met de leerkrachten door de eindtermen gegaan. Ook zij zeggen: 'Dit geven we al. En dit zouden we beter geven.' Zij geven ook aan: 'Uiteraard is er ook ruimte voor. Het hangt af van welke pedagogiek je gebruikt en hoelang je bij iets blijft stilstaan en op welke manier.'

Het is heel goed dat zeker dat evenwicht tussen basisvorming en het beroepsspecifieke gedeelte, ook het kunstonderwijs, onder de loep wordt genomen. Dat was ook een van de bekommernissen die alle partijen hebben geuit. Dat was ook de opdracht van de praktijkcommissie. Daar doen we niets nieuws mee. We zeggen wel dat we dat specifiek zullen bekijken.

Er wordt niet geraakt aan het kaderdecreet, aan de sleutelcompetenties en de opbouw. Dat wil zeggen – en dat staat ook in het kaderdecreet – dat kennis zal worden geëxpliciteerd. Ik hoop dat in de nieuwe eindtermen de kennis ... (*onverstaanbaar*) ... wordt geëxpliciteerd en dat er niet wordt gestart van een wit blad, maar dat we het werk dat is geleverd, zullen afstemmen en verfijnen. Laat ons al dat werk dat is geleverd door de ontwikkelcommissies, door al die mensen, ook door diegenen die naar het Grondwettelijk Hof zijn getrokken, niet verloren gaan. Ik kreeg recent nog een mail van iemand die op een van die grote congressen was die minister Crevits heeft georganiseerd over wat er geleerd moet worden. Hij zegt: 'Je gaat dat toch niet allemaal opnieuw doen?' Het lijkt mij inderdaad niet zinvol om dat allemaal opnieuw te doen.

Ik heb nog twee concrete vragen.

Minister, u hebt dat nieuwe traject opgestart. Dat is zeer goed. Men moet zo snel mogelijk terug aan de tekentafel. U zegt dat de timing ambitieus is. 1 september 2023 is, denk ik, ambitieus. Ik hoop dat het lukt. Welke criteria zal de overkoepelende commissie gebruiken? Liggen er al criteria vast? Hoe zal die kunnen zeggen wat er mee genomen wordt en wat niet?

Ik wil nog een tweede element benadrukken. De prioriteit van Nederlands, andere talen, wetenschap, wiskunde en technologie, wil dat zeggen – want dat wordt ook verspreid – dat de rest er niet meer toe doet? Ik stel die vraag zeer expliciet om minstens ook dat indianenverhaal te ontkrachten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Mijn fractie was tevreden na de uitspraken van het Grondwettelijk Hof. Alle partners zijn met een groot verantwoordelijkheidsgevoel aan tafel gaan zitten.

Ja, collega's, men kan boos zijn als iemand naar het Grondwettelijk Hof stapt, maar ik hoop dat wij hier over alle partijgrenzen heen een groot respect hebben voor de arresten van het Grondwettelijk Hof en wat daaruit voortvloeit.

De eindtermen zijn aangescherpt. Ons doel is om hun aantal te beperken, om ze voldoende ruimte te geven, zodat ze een voldoende basis kunnen vormen voor de kwaliteit van ons onderwijs.

Minister, is het eindrapport van de praktijkcommissie beschikbaar? Kunnen we dat ergens vinden? Het lijkt mij interessant om die resultaten te lezen en in gesprek te gaan met die mensen.

Collega Daniëls, we mogen de kwestie van de eindtermen als minimumdoel niet zomaar wegzetten als een semantische discussie. Ik volg u daarin. Ik roep op om hier duidelijkheid over te scheppen. Ontwikkelingsdoelen zijn bijvoorbeeld ook minimumdoelen, maar geen eindtermen.

Ik herhaal ook mijn vraag over het prioriteit verlenen. Eindtermen zijn doelen die zonder onderscheid moeten worden behaald op populatieniveau. Maar wat bedoelen we dan precies met prioriteren? Wat betekent dat ten opzichte van de zestien sleutelcompetenties? Dat zijn vragen die momenteel leven in de leraarskamer. We moeten daar een heel duidelijk antwoord op geven.

Is er duidelijkheid over de samenstelling van de overkoepelende commissie? We hebben hier het Talenplatform op bezoek gehad. Daarover waren we het kamerbreed eens. We riepen op om vanuit de bestaande opleidingen in het secundair onderwijs onze toekomstige taalexperten te kunnen opleiden.

Collega's, er wordt oorlogstaal gebruikt: 'stellingenoorlog' en 'loopgravenoorlog'. Dat is niet de taal die we moeten spreken. Daar wint niemand bij. We moeten streven naar een gemeenschappelijke taal die onze leerlingen en ons onderwijs dient, en vooral de kwaliteit ervan.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Eerst en vooral wil ik het hebben over de opties voor taalgeïnteresseerde leerlingen. Ik ben blij, minister, dat u zegt: 'Kijk, we gaan dat nu wat kunnen herbekijken, of wij mensen die geïnteresseerd zijn in Latijn of in moderne talen, maar minder in wiskunde, in de derde graad ook een minder zwaar pakket wiskunde kunnen aanbieden, naast opleidingen die dat sterke pakket alsnog aanbieden.' Ik denk dat dat belangrijk is. Er was een bezorgdheid van heel wat

scholen, van heel wat ouders en jongeren ook wel, dus ik ben blij dat u zegt dat te gaan herbekijken. En ik hoop ook dat dat tot een goed resultaat kan leiden.

Dan, twee, over de eindtermen is al bijzonder veel gezegd en geschreven en ik ga zeker niet proberen om alles te herhalen en in herinnering te brengen. Maar ik vermeld toch twee elementen. Wij hebben bij de stemming of de behandeling van die eindtermen in het parlement ook gesteld dat het allemaal wat vol zat. Dus ik hoop echt dat we wat kunnen versoberen en wat meer focus kunnen leggen. Ik denk dat dat belangrijk is.

En twee, die praktijkcommissie, ik heb begrepen dat dat vorige week ook bij de regering is gepasseerd. Ik hoop echt dat met hun bedenkingen rekening wordt gehouden en dat zij hun werk de komende jaren kunnen doorzetten. Want ik kan me niet voorstellen dat, eenmaal de nieuwe eindtermen afgeklopt worden, alles ineens peis en vree is, iedereen elkaar in de armen zal vallen en er de komende jaren geen enkele bedenking rond die eindtermen zal komen. Ik hoop echt dat die praktijkcommissie zijn werkzaamheden kan blijven voortzetten. Ik hoop echt dat u zich daartoe wilt engageren en dat de mensen die erin zitten, dat ook willen doen.

Ten slotte moet ik zeggen dat, toen u communiceerde dat er een akkoord was over de eindtermen – zo werd het alleszins halvelings voorgesteld –, ik wel dacht, het kan niet waar zijn. Maar het was ook niet waar, er is een methode van werken voorgesteld. Mijn vraag is dan wel: welke garantie hebt u dat ze inderdaad in maart, april of mei, wanneer men wil afronden, ook effectief kunnen afronden en men daar ook een goed akkoord rond zal maken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik verduidelijk eerst, mijnheer Laeremans, dat als het gaat over de timing van eind maart, ik het natuurlijk niet heb over de eerste graad en het basisonderwijs. De prioriteit is duidelijk: eerst de derde graad en de tweede graad. Daar zit de timing op eind maart. Vervolgens – en daar heb ik nog geen timing op gekleefd – willen we gebruikmaken van de cadans en, als het even kan – hopelijk op dat moment nog wel – van de constructieve sfeer, om dan ook werk te maken van de eindtermen van de eerste graad en van het basisonderwijs, in die volgorde.

Wat de rol van de valideringscommissie betreft: formeel gezien zou ik die enkel op het einde een rol moeten geven. Maar ik ga echt uit van de pragmatiek, en daarom heb ik ze zelfs al samengeroepen en heb ik ook gevraagd om ervoor te zorgen dat zij op regelmatige tijdstippen wordt betrokken, niet enkel aan het eind van de rit. Dus daar opnieuw ook een goede pragmatiek.

De afwijkingsaanvraag is ingediend door Katholiek Onderwijs Vlaanderen namens, dacht ik, het schoolbestuur. Maar dus, zoals gezegd, tracht ik daar een vergelijk te vinden.

Over de praktijkcommissie hebben we gesproken. Ook wat de overkoepelende commissie betreft, gaan we uit van vertrouwen en van pragmatiek. Maar het kaderdecreet is duidelijk en het is vanzelfsprekend ook binnen die contouren dat men dient te werken. Ja, het behouden van kennis, het expliciteren van kennis is belangrijk, de eindtermen moeten ook evalueerbaar zijn, en anderzijds is haalbaarheid belangrijk en ook ruimte om boven op die minimumdoelen ook eigen doelen te kunnen vooropstellen in hoofde van de onderwijsverstrekkers.

Ik denk dus dat we hier een werkbare systematiek hebben uitgetekend, maar 'the proof of the pudding' zal 'in the eating' zijn. Ik kan wel zeggen dat men al volop aan de slag is gegaan, hoor, met het aanpakken van die eindtermen. Het concrete werk is momenteel echt al bezig.

De voorzitter: Vooraleer ik het woord geef aan de heer Laeremans, wil ik de dames van de Zilveren Passer van harte welkom heten. Ik hoop dat jullie een heel leuke en leerrijke dag hebben. Dag mama! (*Gelach*)

De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel, minister. Dank u wel ook aan de collega's voor de bijkomende opmerkingen. Ik vond het wel een beetje vreemd, mevrouw Vandromme, dat er nu opeens vanuit cd&v-hoek gezegd wordt dat men tevreden is met de uitspraak van het Grondwettelijk Hof, die toch heel wat moeilijkheden veroorzaakte.

Loes Vandromme (cd&v): Ik bedoelde: ik ben tevreden dat er, na de uitspraak van het Grondwettelijk Hof, met heel veel verantwoordelijkheidsgevoel aan tafel gezeten werd.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Het is goed dat u dat verduidelijkt.

Minister, u hebt een timing gegeven: eerst de tweede en de derde graad, daarna de eerste graad en daarna het basisonderwijs. Ik denk dat dat inderdaad wijs is, want het heeft niet veel zin om nu al meteen ook het basisonderwijs mee te trekken. Ik denk dat de kar dan overladen zou worden. Maar het is natuurlijk juist wat collega Daniëls zegt: we hebben in het basisonderwijs in Ierland heel wat dingen gezien die bij ons nauwelijks voorkomen qua niveau inzake grammatica en zinsbouw. Daar moeten we weer naartoe. Ik denk dat er dus heel veel argumenten zijn om die eindtermen in het basisonderwijs aan te pakken. Er valt veel te leren uit de discussie die nu gevoerd wordt in het secundair onderwijs over de eindtermen, die natuurlijk het lager onderwijs als basis hebben. Daarom is het goed dat al die zaken meegegeven worden aan de werkgroepen die zich daarover buigen.

Wat die tweede en derde graad betreft, hoop ik dat in die ontwikkelcommissies en in de overkoepelende commissie naast het aspect ambitie – dat ik zeker onderschrijf – ook adequaatheid wordt gehanteerd als principe voor de praktijkgerichte tso- en bso-opleidingen. Laten we zeggen dat ambitie gekoppeld moet worden aan een gezonde dosis realisme.

Ik wens u veel succes, minister, met uw onderhandelingen, want dat zult u nodig hebben. Ik wens ook veel succes aan al die mensen die achter de schermen nu al bezig zijn met het bijsturen van al die zaken, opdat ze tegen maart met goede resultaten naar buiten zouden kunnen komen, want we hebben die allemaal nodig. We willen allemaal beter onderwijs. Ik hoop dat u succes zult verkrijgen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, wij van de Vooruitfractie hopen vooral dat het goed komt. Die eindtermen zijn zo belangrijk voor de kwaliteit van ons onderwijs en zijn zo belangrijk om te bepalen waar de lat ligt, een lat die hoog ligt en die voor elk kind gelijk ligt. Wij gaan ons dus in deze hele discussie kritisch opstellen, zoals u ons kent. Wij gaan uiteraard goed opvolgen dat de stappen die u hier belooft te zetten, netjes worden uitgevoerd. Wij gaan ons ook constructief opstellen, omdat heel dat debat over de eindtermen te belangrijk is om politieke spelletjes te spelen en enerzijds eindtermen goed te keuren en dan anderzijds, mevrouw Vandromme, toch te twitteren bij de vernietiging van de eindtermen dat er geen staatspedagogie of betutteling mag zijn, waarbij de leerkracht een uitvoerder is, iemand die to-dolijstjes afvinkt. Ik vind dat heel raar, nadat u eerst het hele pakket hebt goedgekeurd. Laat mij duidelijk zijn: wij hopen dat het goed komt en u kunt op ons rekenen. We zullen, zoals altijd, kritisch en constructief zijn. Deze discussie wordt ongetwijfeld nog verdergezet.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, de eindtermen – of de 'minimumdoelen', minister – zijn inderdaad cruciaal. We gaan met deze begroting over de 15 miljard euro: we gaan naar 17 miljard euro voor Onderwijs. Het enige wat wij democratisch kunnen vastleggen in dit parlement, zijn de minimumdoelen. Als we er internationaal op achteruitgaan, kijken de burgers, de hogescholen en de universiteiten naar ons. Ik heb heel veel openingen van hogescholen bijgewoond. Als ik vroeg wat momenteel de grootste uitdaging was, was het antwoord steevast: het lage niveau van de instroom in hogescholen en universiteiten. Dus moeten we daar iets aan doen. Het middel dat we daartoe hebben, collega's, is niet meer geld, want we hebben al bijna het duurste onderwijs van alle OESO-landen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Het middel daartoe zijn onze minimumdoelen, onze eindtermen. Ik word dus echt boos – want ik ben ook nog eens gaan kijken op Twitter – als ik lees dat een bepaalde partijvoorzitter het een goede zaak vindt dat de eindtermen vernietigd zijn. *(Opmerkingen van Loes Vandromme)*

Ik word daar niet blij van. Ik kan helemaal geen tevredenheid voelen als ik hoor dat ze vernietigd worden. Minister Crevits heeft daar jarenlang keihard aan gewerkt, samen met de administratie, mensen van alle koepels, mensen uit universiteiten, leerkrachten en directies. Wij in dit parlement hebben eraan gewerkt. Ze werden drie keer goedgekeurd door de regering en ook goedgekeurd door dit parlement. Dan kunnen we toch helemaal niet blij zijn, als democraten, als parlementsleden, dat een juridische instantie die eindtermen vernietigt? Dat kan je toch op geen enkele manier een goede zaak noemen?

Collega's, minister, ik hoop dat we inderdaad de lijnen uit het regeerakkoord over-eind houden en dat we eindtermen maken waarin de focus blijft liggen op "kennis-verwerving, naast aandacht voor vaardigheden en attitudes". Ik hoop dat die eindtermen duidelijk en letterlijk in de leerplannen staan en dat we zorgen voor een samenspel tussen beroepskwalificaties enerzijds en algemene eindtermen anderzijds. Ik hoop dat de eindtermen ambitieus en duidelijk geschreven worden, zodat de vrijheid voor de leerkracht duidelijk is en zodat de leerkracht weet bij welke instantie hij moet aankloppen als zijn vrijheid wordt beknot.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verschillende rapporten over de aanpak van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs – 3630 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de vragen van de Vlaamse Vereniging van Studenten om een veiligere studieomgeving voor studenten te creëren – 3844 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik bracht dit thema al een paar keer aan de orde. Mijn vraag gaat over de verschillende rapporten over de aanpak van grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs. Dit voorjaar waren er opnieuw veel meldingen van grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik aan onze universiteiten en hogescholen. Slachtoffers getuigen over dagelijkse pesterijen en vernederingen, maar

ook seksueel grensoverschrijdend gedrag. Kenmerkend is het feit dat het grensoverschrijdend gedrag zich voordoet binnen een duidelijke machtsverhouding, vaak tussen docent en student of doctoraatstudent, waardoor de drempel hoog is voor slachtoffers om melding te maken: ze vrezen consequenties voor hun eigen carrière of studieloopbaan. Een ander terugkerend element in getuigenissen is het gebrek aan transparante en doortastende meldings- en tuchtprocedures.

Helaas zijn deze problemen niet nieuw. Al in 2018 sloten de verschillende instellingen hoger onderwijs een Charter Grensoverschrijdend Gedrag af. Dat heeft de verwachtingen dus niet ingelost.

In antwoord op eerdere vragen gaf u, minister, aan dat u twee evaluatierapporten gevraagd had: een rapport door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en een rapport door de regeringscommissarissen voor hoger onderwijs.

In Apache lezen we nu dat het rapport van de regeringscommissarissen bijzonder kritisch is voor de manier waarop het charter is doorgevoerd in de instellingen. Verschillende engagementen zijn nog niet of onvoldoende aangepakt. Het rapport geeft, onder meer, aan dat de wettelijke bescherming voor studenten zwaar ontoereikend is: studenten hebben niet dezelfde wettelijke garanties als personeel, en er is in sommige instellingen maar weinig visie op dit vlak. Bovendien blijkt uit de evaluatie dat heel wat engagementen uit het charter nog niet vervuld zijn. De snelheid waarmee instellingen het charter implementeren, verschilt ook zeer sterk. Dat was dus 2018.

De regeringscommissarissen doen bovendien een aantal aanbevelingen, zoals: het uitwerken van een statuut voor de vertrouwenspersoon van studenten, garanties bieden voor de onafhankelijke werking met de verankering van het beroepsgeheim, professionele opleiding voorzien en een goede communicatie over rechten garanderen. Ze vragen ook dat hogescholen elk jaar een rapport voorleggen aan een bestuursorgaan, en werken aan een herstelgerichte aanpak van klachten. Minister, u gaf eerder al aan dat u wettelijke waarborgen wilt inschrijven om ook studenten te beschermen, via de Codex Hoger Onderwijs.

Wat neemt u mee uit de rapporten van de regeringscommissarissen en van de VLIR? Welke aanbevelingen zult u meenemen?

Welke decretale stappen zult u ondernemen? Welke timing voorziet u?

Zult u middelen vrijmaken voor instellingen om stappen te zetten om grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan, ook preventief?

Hebt u er al zicht op hoe het centrale meldpunt – waar vrij brede steun voor is, althans binnen dit parlement – concreet vorm zal krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voorzitter, minister, collega's, ik volg dit thema al enkele jaren op en heb er in de voorbije periode heel wat vragen over gesteld, onder andere over het centraal meldpunt.

De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) liet bij het begin van dit academiejaar een interessant standpunt optekenen. VVS pleit voor veilige studietijd en voor "een brede aanpak om de studieomgeving van iedere student in de Vlaamse Gemeenschap écht veilig te maken". Ik vind het heel knap van VVS dat ze daar op zo'n brede manier werk van hebben gemaakt. Ze lichten heel wat aandachtspunten uit. Een ervan gaat inderdaad over grensoverschrijdend gedrag.

Concreet vraagt VVS onder meer een centraal meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag en benadrukt de organisatie het belang van preventie en sensibilisering

voor de mensen met een zekere machtspositie binnen de hogeronderwijsinstellingen. Dit om het bewustzijn over die machtsverhoudingen en de grenzen die daarbij gerespecteerd horen te worden, te vergroten. Studenten moeten dan weer opleidingen kunnen volgen om hun weerbaarheid te vergroten.

Daarnaast wijst VVS erop dat studenten te maken kunnen krijgen met een onveilige thuisomgeving, en vraagt daarom naar noodkamers aan elke hogeronderwijsinstelling waar de studenten in kwestie een veilige plek vinden en hun studie op een veiligere manier kunnen verderzetten.

Het voorbije werkjaar spraken we in de commissie en plenaire al meermaals over een meldpunt voor studenten om grensoverschrijdend gedrag te kunnen aanklaarten. In antwoord op mijn meest recente vraag daarover, van 2 juni, beaamde u dat er absoluut een extern meldpunt nodig is, "omdat sommige studenten of het onderwijspersoneel zich niet comfortabel voelen bij het aanmelden in een meldpunt dat gelieerd is aan de hogeronderwijsinstelling waar ze zelf rechtstreeks bij betrokken zijn". U zei ook dat alle universiteiten en hogescholen achter de oprichting van zo'n extern meldpunt staan. Mogelijk zou zo'n meldpunt wel worden geïntegreerd in een ruimer centraal meldpunt, dat over de beleidsdomeinen heen loopt.

Voorst stelde u zich tot doel werk te maken van een centraal register en een beschermend kader, ook voor studenten.

Welke stappen werden er sinds de aankondiging van 2 juni – ik stelde een vraag om uitleg samen met mevrouw Segers en we konden het bericht in de krant lezen – gezet om te komen tot een effectieve realisatie van een centraal extern meldpunt? Wanneer zal een extern meldpunt voor meldingen van studenten en medewerkers aan hogeronderwijsinstellingen over grensoverschrijdend gedrag operationeel kunnen worden?

Hoe zal dit extern meldpunt worden opgevat en georganiseerd?

Op welke manier wordt werk gemaakt van een centraal register?

Plant u acties en/of campagnes om studenten en medewerkers aan hogeronderwijsinstellingen te informeren, vormen en sensibiliseren over het aangeven en respecteren van grenzen?

Hoe reageert u op de vraag van VVS om op elke instelling van het hoger onderwijs veilige kamers te voorzien voor studenten die een onveilige thuissituatie ontvluchten teneinde hun studies op een betere manier te kunnen voortzetten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Als je erop terugblijkt, merk je dat er wel wat in beweging gezet is en dat er ook heel wat weerstand overwonnen is. In vergelijking met de posities waarmee we startten, zijn de stellingen bij verschillende partners vandaag gelukkig wel wat gewijzigd. Elke instelling is vandaag haar eigen beleid kritisch aan het bekijken en ook op Vlaams niveau zijn we bezig met het uitwerken van de nodige wetgevende kaders.

Dus ja, ik ga aan de slag met de aanbevelingen van de regeringscommissarissen. Het is op basis van hun rapporten en die van de VLIR dat ik vorig academiejaar met de instellingen hoger onderwijs heb afgesproken om drie concrete acties te ondernemen. Ten eerste zal er een extern, onafhankelijk meldpunt geïnstalleerd worden. Ten tweede komt er een centrale registratie van elke melding bij elke instelling en een actieve opvolging. Ten derde zal er een beschermend kader worden opgesteld voor vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten, naar analogie met de federale Welzijnswet voor personeel. Ook de andere aanbevelingen van de regeringscommissarissen nemen we mee bij het uitwerken van deze drie concrete punten.

Als timing heb ik aangegeven dat ik ernaar streef om dat alles rond te hebben tegen de zomer van 2023. Ik ben daarvoor natuurlijk ook wel afhankelijk van de medewerking van de collega's, maar dat is dus de timing. Ik wil hier niet over een nacht ijs gaan, maar zorgen dat het nieuwe kader juridisch ook goed in elkaar zit. Je moet er natuurlijk ook rekening mee houden dat het wetgevend proces wel wat tijd zal vergen.

Met betrekking tot de bescherming voor vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten werk ik volop aan een ontwerp van regelgevend kader. De kernpunten daarin zijn ten eerste de rol en het statuut van een vertrouwenspersoon voor studenten en ten tweede garanties voor de onafhankelijke werking van de vertrouwenspersoon voor studenten met een verankering van het beroepsgeheim. Een derde kernpunt is het professioneel opleiden van de vertrouwenspersoon voor studenten vooraleer die taak kan worden opgenomen, zodat de student op een gedegen wijze kan worden geïnformeerd en begeleid. Ten vierde moet een goede communicatie gegarandeerd worden naar de studenten van alle rechten en moeten ze wegwijs gemaakt worden in de te volgen procedures.

Daarnaast zal er aandacht besteed worden aan het verschil tussen een vertrouwenspersoon en een meldpunt dat klachten kan behandelen. Het verschil tussen een vertrouwenspersoon, een bemiddelingsprocedure, een formele klachtenprocedure en een tuchtprocedure moet helder gemaakt worden.

Bij dit alles vergeten we ook de doctoraatsstudenten niet. Wie op dit moment als assisterend academisch personeel (AAP) aan een doctoraat werkt, valt nu al onder de Welzijnswet voor personeel, maar de doctoraatsstudenten met beurs worden gezien als studenten en zullen dus onder het nieuwe kader terechtkunnen bij de vertrouwenspersonen en over dezelfde mogelijkheden beschikken als studenten.

Ook het rapport van VVS hebben we natuurlijk met aandacht gelezen. We zijn ook aan tafel gaan zitten met VVS, zoals we meermaals doen. Ik heb ook de kabinetten van minister Somers en minister Demir hierbij betrokken, want we werken daarmee samen, onder andere voor dat extern meldpunt. Er zijn dus al wel wat stappen in gezet, maar we moeten natuurlijk ook naar de studenten luisteren om te horen waar zij specifiek nood aan hebben en wat hun verwachtingen zijn op het vlak van dat meldpunt. Ik weet dat mijn collega-ministers Demir en Somers dat ook met de andere sectoren aan het doen zijn. Evenals in de sectoren sport, cultuur, media, jeugd en welzijn zal dat extern meldpunt ruimer gaan. Het zal dus over meer gaan dan onderwijs alleen.

Het doel van het externe meldpunt moet sowieso zijn: het voorzien van de eerste opvang en hulp door opgeleide personen aan slachtoffers. Het is niet gemakkelijk voor slachtoffers om naar buiten te komen met zulke ervaringen, het is dan ook belangrijk dat we hen op een juiste manier ondersteunen.

Doel is ook het opstarten van een traject met de instellingen waar het misbruik heeft plaatsgevonden. Als er iets verkeerd loopt, moeten we nagaan of het gaat om een individuele casus dan wel over een breder probleem. We moeten ook nagaan wat de instelling heeft gedaan om het probleem te voorkomen of tegen te gaan en wat zij daar in de toekomst tegen kan ondernemen. Het is belangrijk dat een extern meldpunt dit als neutrale persoon kan opnemen met de instelling en ook kan opvolgen of de instelling wel degelijk met deze aanbevelingen aan de slag gaat. Daarnaast kunnen die aanbevelingen ook breder naar alle onderwijsinstellingen getrokken worden, indien nodig.

Dat is dus waar wij nu voor staan en een kader rond aan het ontwikkelen zijn. Maar we willen eerst luisteren naar alle sectoren om dit echt wel op maat van de noden te kunnen maken. In het najaar zal dan meer duidelijkheid komen hoe en op welke manier we dit zullen structureren. Tegen de zomer zouden we hier dan mee aan de slag moeten kunnen gaan.

De andere 39 aanbevelingen van VVS gaan van algemene aanbevelingen tot heel specifieke aanbevelingen. Ze omvatten aanbevelingen zowel richting de overheid als richting de instellingen, maar ook richting de studentenverenigingen en organisaties, en zelfs richting de horeca. Niet alle aanbevelingen zijn voor het beleidsdomein Onderwijs. Ik vernam dat VVS met nog andere ministers aan tafel gaat zitten.

Alle beleidsdomeinen dienen hun verantwoordelijkheid op te nemen. Wanneer het bijvoorbeeld gaat over onveilige situaties en noodopvang, kijken we natuurlijk naar Welzijn.

Ik zal de aanbevelingen meenemen naar de verdere werkzaamheden. Ik blijf een vinger aan de pols houden. Eind september en deze week nog hebben wij hierover met VVS samengezeten. Die samenwerking verloopt dus wel goed. Dat is een directe lijn.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik heb drie bijkomende vragen.

U hebt heel veel gesproken over wat u wilt doen om studenten de kansen en de mogelijkheid te geven om ongepast gedrag te melden. Dat is natuurlijk superbelangrijk. Maar hebt u ook elementen voorzien voor personeelsleden? Daar waren ook wel klachten over de voorbije jaren. Personeelsleden waren ook onderhevig aan grensoverschrijdend gedrag. Kunnen zij terecht bij dezelfde soort van gremia die u net heeft opgenoemd? Of is er voor hen iets anders? Natuurlijk is het voor studenten bijzonder impactvol als zij zoiets doormaken, maar voor een personeelslid is dat evenzeer het geval.

Ik hoor u zeggen dat u dit tegen de zomer wilt afronden. Wil dat zeggen dat u wilt dat dat meldpunt tegen de zomer operationeel is? Ik heb u horen zeggen dat we met de sport-, welzijns- en andere sectoren zullen bekijken of we een gezamenlijk meldpunt kunnen opstellen. Zal dat dan meer tijd vragen? Wat is concreet de timing met betrekking tot dat meldpunt? Sinds 2018 zijn we ervoor aan het pleiten. Het zou goed zijn dat we vier jaar later dat meldpunt zouden krijgen.

Welke preventieve maatregelen neemt u op in uw beleid? We weten allemaal dat grensoverschrijdend gedrag niet kan, nooit kan, nergens kan, vroeger niet, nu niet en in de toekomst niet. Maar het is toch wel goed dat we in sommige contexten – we hebben de verhalen gehoord over toxische sferen in bepaalde onderzoeksgroepen of bepaalde gremia aan bepaalde universiteiten en hogescholen – op dat vlak preventief aan de slag zouden gaan. Wat wilt u op dat vlak in de markt zetten?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, dank u voor uw antwoorden.

Ik neem best aan dat er heel wat in beweging is gezet. Daar kan ik alleen maar heel blij om zijn. Maar het heeft toch heel wat tijd gevraagd. Op 2 juni hebt u een centraal meldpunt aangekondigd. Dat is heel goed. Wij vonden dat een heel grote stap en weten dat de implementatie op een goede manier moet gebeuren. Ik hoor dat het de bedoeling is om in juni 2023 af te ronden, dan zijn we zeker een jaar verder. In de praktijk betekent dat vanaf het volgende academiejaar.

Hoe wordt toch ook dit academiejaar aangegeven dat het thema heel ernstig wordt genomen en dat studenten niet moeten wachten tot dat ene centraal meldpunt er is, als ze geconfronteerd worden met grensoverschrijdend gedrag? Ze kunnen dit nu ook melden, maar een aantal van hen voelt zich niet zo veilig bij een intern meldpunt. Hoe gaan we daarmee om?

U bent er niet diep op ingegaan, u hebt wel gezegd dat er werk wordt gemaakt van centrale registratie. Kunt u daar al iets meer over vertellen? Op welke manier zal dat gebeuren?

U zegt dat in het najaar duidelijk zal zijn hoe het centraal meldpunt gestructureerd zal worden. Het is nu natuurlijk al najaar, het is half oktober. Moet ik me voorstellen dat we tegen kerst, bijna winter, toch gaan weten hoe dat georganiseerd en gestructureerd zal zijn? Welke domeinen zullen er allemaal in vervat zitten?

Ik kom bij mijn laatste vraag dan, en die sluit ook aan op de laatste vraag van collega Danen. We weten dat grensoverschrijdend gedrag een heel heel hardnekkig probleem is. Ik was vier jaar geleden voorzitter van de #MeToo-commissie, zoals we die toen noemden, en het blijkt in verschillende sectoren voor te komen. We weten dat gewoon. We moeten echt werken aan die cultuuromslag. Ook dat is een van de vragen en aanbevelingen van VVS: op welke manier wordt daar werk van gemaakt?

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, grensoverschrijdend gedrag is onaanvaardbaar en vereist een totaalaanpak. Er moet worden ingezet op preventie én op sancties. Niemand is geholpen met een meldpunt als er nadien toch niets gebeurt. Veel slachtoffers durven het grensoverschrijdend gedrag niet melden uit schrik voor nog meer pesterijen of voor hun toekomst. Veel betrokkenen die de problemen wel willen aankaarten, haken af omdat de procedures te lang duren en weinig effect hebben, en omdat ze worden afgeraden om formeel klacht in te dienen. Wij staan zeker achter een extern centraal meldpunt.

Er moet toch ook een grondige doorlichting komen van de tuchtprocedures in het hoger onderwijs. Dat lijkt mij nodig. Indien daar echt tekortkomingen naar boven komen, lijkt ook een externe tuchtraad me nodig. Hoe staat u daartegenover, minister?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, collega's. Ik heb het op 2 juni gedaan en ik ga het vandaag opnieuw doen. Ik ben blij dat alle fracties vandaag wel achter een onafhankelijk centraal meldpunt staan. Collega Celis heeft daar in de vorige legislaturen heel veel voor gepleit. Dat was toen niet voor iedereen mogelijk, omdat er op de autonomie en vrijheid werd gestaan. Ik denk dat het goed is dat dit doorbroken is. Ik hoop niet dat ze daarvoor ook naar het Grondwettelijk Hof trekken, maar dat zal wel niet.

Wat dat meldpunt betreft, minister, is het belangrijk – ik heb het al gezegd en ik wil er echt op drukken – dat het een aanpakpunt is. Ik bedoel dat er vandaag wel interne organen en structuren zijn – daar heb ik met mevrouw Schryvers vragen over gesteld –, dat het werd gemeld, maar dat er niets mee gebeurde. Er moet effectief een procedure zijn, zodat het slachtoffer weet wat de volgende stap is. In afwachting zou ik willen vragen dat u de hogeronderwijsinstellingen instrueert om de interne organen hun werk te laten doen en de studenten en doctoraatstudenten op te volgen.

Ik heb nog een concrete vraag. De ontgroeningsrituelen, de dopen, zijn vandaag bezig. Die zaken gebeuren binnen de context van het student-zijn maar niet in de universiteit of de hogeschool, maar op de openbare weg. Valt dat ook onder die vertrouwenspersoon als het studenten onderling zijn of niet noodzakelijk studenten-externen? Moeten zij naar de politie? Het gebeurt toch op openbaar domein of elders. Waar moeten zij naartoe? Ik roep VVS op om de studenten er nog eens op te wijzen dat studentendopen leuke en aangename situaties, ontmoetingsmomenten, zijn voor mensen die starten in het hoger onderwijs en dat het niet noodzakelijk zaken zijn waar klachten van ongewenst gedrag bij komen of dat er levenslange fysieke of psychische schade of zelfs overlijden op volgen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik tracht punctueel enkele vragen te tackelen.

Voor het personeel bestaan vandaag, conform de wetgeving, vertrouwenspersoon. Er zijn ook interne meldpunten, maar ik zie het externe meldpunt ook wel heel ruim. Het zal wel wat tijd vergen eer dat volledig is uitgewerkt. Ik denk dan vooral in hoofde van minister Demir. Zij tracht ook dat externe meldpunt af te stemmen op de diverse desiderata, wensen vanuit de verschillende beleidsdomeinen. Maar wij voorzien een ruime toegankelijkheid. Ik denk dat ook personeel daar zijn toegang toe moet kunnen krijgen. Al die argumenten en die tegenkantingen op het vlak van autonomie en onafhankelijkheid, daar heeft men inderdaad – en ik begrijp dat ook wel – een tijdje op gekampeerd. Maar ik denk dat er nu, in alle hoofden, wel een grote bereidheid is om mee te werken.

Ingaand op de vraag naar wat er nu, op korte termijn, zal gebeuren, zie ik bijvoorbeeld dat bij de UGent – om maar één instelling te noemen – het besef wel degelijk is doorgedrongen en dat men daar niet wacht op initiatieven van de overheid, maar heeft aangekondigd: kijk, wij zorgen nu zelf al voor externe aanspreekpunten en meldpunten. Dus er is wel wat geschoven, in beweging gekomen, en dat is maar goed ook: dat we erin geslaagd zijn om dat toch al op een lijn te kunnen krijgen.

De timing is, zo heb ik altijd aangekondigd, tegen volgend academiejaar. En opnieuw, als we het zo ruim willen opvatten, alle beleidsdomeinen in kwestie vatten, en ervoor zorgen dat er een laagdrempelige, heel ruime toegang is, dan zal dat wel wat tijd vergen.

Over de problematiek van de studentendopen heb ik in Humo ook gelezen dat een van de experts zegt: een extern meldpunt zou ook in dezen echt wel een veel betere oplossing zijn dan te werken met aparte meldpunten allerhande. Dus het zal een werk van iets langere adem zijn, en het zal wel wat tijd en boterhammen vergen om te komen tot een gedegen, extern, onafhankelijk meldpunt.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik had ook wat antwoorden verwacht op de preventieve aanpak van uw beleid ter zake. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Ik heb daar geen antwoord op gehoord, maar dat is misschien iets voor een volgende keer dan.

Maar alleszins ben ik blij dat u zegt dat het personeel ook terecht kan bij die meldpunten. Want u zegt inderdaad wel dat er interne meldpunten of mogelijkheden zijn, maar dat is op een aantal hogescholen en universiteiten vaak nu net het probleem, dat mensen die een probleem ondervinden of die geconfronteerd werden met grensoverschrijdend gedrag, het gevoel hadden nergens terecht te kunnen en dat die interne procedures gewoon niet werkten. Ik denk dat het belangrijk is dat we er eerst en vooral voor zorgen dat die hogescholen en universiteiten die interne procedures op punt stellen, maar als dat dan niet gebeurt of niet goed lukt, dat mensen ook de kans hebben om naar zo'n extern meldpunt te gaan, of, als ze ervoor kiezen om sowieso naar dat extern meldpunt te gaan, dat dat ook een mogelijkheid is. Ik denk dat het superbelangrijk is dat ook voor het personeel deze mogelijkheid wordt voorzien. Dus alvast dank voor uw antwoord.

Ik had ook gehoopt dat uw timing iets ambitieuzer zou zijn, maar het is wat het is. Ik hoop dan ook echt wel dat we er volgend academiejaar echt mee kunnen starten, dat mensen dan alleszins de kans hebben om met hun probleem, wanneer ze daarmee geconfronteerd worden, bij zo'n extern meldpunt terecht te kunnen.

Maar ik wil ook nog wel eens zeggen: vandaag moeten mensen die zich hiermee geconfronteerd voelen, ook niet wachten op dat meldpunt, natuurlijk. Intern zijn er mogelijkheden. En men kan ook naar de politie gaan. Er zijn andere mogelijkheden, maar dat extern meldpunt moet een extra laag leggen op deze problematiek.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Grensoverschrijdend gedrag, dat is natuurlijk een heel breed probleem dat ook een heel brede aanpak vraagt. We moeten werken aan preventie. En ik wil u dat ook vragen, minister, om daar campagnes rond op te zetten, zodat die cultuuromslag er ook binnen het hoger onderwijs komt. Wat betreft de aanpak zijn wij inderdaad vragende partij – dat weet u – voor één extern meldpunt en hoop ik dat dat gestaag verder wordt uitgewerkt, en dat u dat ook samen met de studenten doet. De vraag van VVS ter zake is ook duidelijk.

Maar natuurlijk moeten studenten, en ook personeel en doctoraatsstudenten, ook wel weten wat de interne procedures zijn en dat zij ondertussen ook al een melding kunnen doen. Daar is, denk ik, ook wel werk aan, om mee te zorgen voor de bekendheid van die meldpunten en ook om daar data van bij te houden, zodat de nodige transparantie aanwezig is. Ook dat staat uitdrukkelijk in het advies. Ik wil u dus vragen om daar ondertussen ook werk van te maken, want ook studenten of personeelsleden die vandaag grensoverschrijdend gedrag meemaken, moeten dat kunnen melden. Maar dat is niet genoeg, dat moet natuurlijk ook op een korte manier aangepakt worden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de Vlaamse toetsen in het onderwijs
– 3677 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verdere ontwikkeling van de Vlaamse toetsen
– 50 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): We hebben op onze reis naar Ierland veel geleerd over de 'do's and don'ts' van centrale toetsen. We moeten de discussie hier in de commissie zeker nog voeren, aangezien ze er snel zitten aan te komen.

Minister, voor het zomerreces werd het ontwerp van decreet op de Vlaamse toetsen in het onderwijs principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Na een hoorzitting en een gedachtewisseling heeft het Vlaams Parlement kunnen kennismaken met de inhoud van het ontwerp van decreet. Ik heb al een paar keer gezegd dat mijn fractie voorstander is van een goede monitoring die gericht is op het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Centrale toetsen kunnen daarin zeker een belangrijk instrument zijn. Maar er zijn volgens ons wel een aantal heel belangrijke randvoorwaarden.

Een eerste onderdeel waarover ik het graag met u wil hebben, is het begrip 'leerwinst'. De centrale toetsen hebben heel wat doelstellingen, zowel op macroniveau en op schoolniveau als op leerlingniveau. Ik heb eerder al gezegd dat wij ons afvragen of die drie wel te combineren zijn. Met betrekking tot het leerlingniveau

schrijft het ontwerp van decreet het principe 'leerwinst' in. Ik blijf met vragen zitten over hoe die leerwinst zal worden gemeten op vier niveaus: Vlaams niveau, schoolniveau, niveau van de leerlingengroep en van individuele leerlingen. Tijdens de hoorzitting van 31 januari 2022 gaf professor Rianne Janssen aan dat het niet zeker is dat er leerwinst zal kunnen worden gemeten. Bijvoorbeeld voor het vierde leerjaar zijn er geen onderwijsdoelen. We hebben wel de eindtermen op het niveau van het zesde leerjaar, maar voor het vierde leerjaar hebben we alleen de leerplannen. Wat wordt er op dat moment gemeten? Hetzelfde geldt voor de secundaire scholen. Leerlingen hebben allemaal een ander parcours, met bijvoorbeeld meer of minder uren wiskunde. Hoe zal daar leerwinst worden gemeten? Ik heb u daarover een vorige keer ook al vragen gesteld in de commissie. U zei toen dat een expertengroep dat aan het bekijken is. Ik ben heel benieuwd hoe zij methodologisch ervoor zorgen dat het concept leerwinst in de toetsen wordt ingebouwd.

Daarnaast wordt in het ontwerp van decreet ook een definitie van 'Vlaamse toetsen' ingeschreven. De definitie stelt dat de toetsen een selectie van eindtermen zullen bevatten. De eindtermen zijn minimumdoelen. Nochtans uitte de onderwijsadministratie in de hoorzitting de bezorgdheid dat wanneer enkel met die minimumdoelen zal worden gewerkt, de lat te laag wordt gelegd. Daarom wordt er beter gewerkt met adaptieve toetsen die verder gaan dan het niveau van de eindterm. Met een adaptieve toets kan men verschillende vaardigheidsniveaus meten. Op die manier kan men nagaan hoeveel leerlingen excelleren en wordt het plafondeffect tegengegaan. Met adaptieve toetsen is het ook mogelijk dat de moeilijkheidsgraad van de toetsvragen gebaseerd is op de eerdere antwoorden van de leerling. Op die manier krijgen leerlingen toetsvragen die aansluiten op hun vaardigheidsniveau en raken ze niet gefrustreerd omdat de vragen veel te moeilijk of veel te gemakkelijk zijn.

Het derde aspect is de discussie over de openbaarheid van de resultaten. Daarover is ook al veel gezegd in deze commissie. Minister, u laat zich inspireren door de inperking van de openbaarheid die ook geldt in de Franse Gemeenschap. In het ontwerp van decreet is gekozen voor de piste van een decretale geheimhoudingsplicht, die ook een uitzondering is op de openbaarheid. Het ontwerp van decreet verbiedt de scholen expliciet om de resultaten publiek te maken en verwijst hiervoor naar het verbod op oneerlijke concurrentie. Het is echter niet helemaal duidelijk in hoeverre die geheimhoudingsplicht ook geldt voor de oefentoetsen. In het ontwerp van decreet staat: "De Vlaamse overheid stelt de Vlaamse toetsen, met inbegrip van oefentoetsen, ter beschikking van de scholen (...)." De woorden 'met inbegrip van' suggereren dat de oefentoetsen niet vallen onder de definitie van Vlaamse toetsen en dus ook niet onder de in het ontwerp van decreet bepaalde uitzondering op de openbaarheid. Ik wil gewoon een geruststelling dat de resultaten van de oefentoetsen niet door de scholen zullen worden gepubliceerd om te zeggen dat ze al dan niet goed bezig zijn. Vooral goed bezig zijn, dan.

De resultaten van de toetsen zullen op veel computers terechtkomen: het Steunpunt, de pedagogische begeleidingsdiensten, de onderwijsinspectie en de scholen zelf. Het risico op hacking, waardoor alsnog rankings zouden kunnen ontstaan, is mogelijk. In welke mate komt het ontwerp van decreet tegemoet aan deze twee punten?

Tot slot is er nog het verplichte begeleidingstraject. Ook over dat onderdeel hebben we nogal wat vragen. Er staat duidelijk dat scholen worden verplicht om tot een begeleidingstraject naar keuze over te gaan. We moeten goed weten dat die schooleffecten geen uitschieter zijn, dat dat een stabiel patroon is, dat het minder goed gaat. Het is de bedoeling dat de onderwijsinspectie de resultaten van de toetsen jaarlijks op schoolniveau ontvangt. In de memorie van toelichting staat dat wanneer een school in vergelijking met andere vergelijkbare scholen herhaaldelijk mindere prestaties haalt op de Vlaamse toetsen, dit wordt gezien als een knipperlicht. Over de concrete uitwerking van dat knipperlicht blijft het ontwerp van decreet echter vaag.

Minister, kunt u mij nog eens uitleggen hoe de leerwinst zal worden gemeten op de vier niveaus, zowel in het basisonderwijs, waar er geen cesuur is in het vierde leerjaar, als in het secundair onderwijs, rekening houdend met de schoolveranderingen van leerlingen?

Waarom is ervoor gekozen om enkel een selectie van eindtermen, de minimumdoelen, te toetsen? Waarom is er niet gekozen voor echt adaptieve toetsen, zodat leerwinst van alle leerlingen kan worden nagegaan, ook de excellerende?

De Vlaamse toetsen aan het einde van de derde graad zullen voor het eerst worden afgenomen in mei 2027. Het schooljaar voordien vindt de kalibratie plaats. Mogelijk zal schooljaar 2025-2026 het eerste schooljaar zijn dat de nieuwe eindtermen, na de vernietiging van de vorige, van kracht zijn. Welke invloed kan dit hebben op de resultaten van de toetsen en bijgevolg de kalibratie?

Vallen de oefentoetsen ook onder het verbod om de resultaten van de school publiek te maken?

Minister, in welke mate kunt u ervoor garant staan dat de resultaten niet kunnen worden gehackt wanneer zij aan derden worden verstrekt? Worden er bijvoorbeeld voorwaarden opgelegd voor het digitaal bewaren van de gegevens?

In de gedachtewisseling over de conceptnota 'Vlaamse toetsen' gaf u aan dat de criteria om te bepalen of de schoolresultaten beneden de verwachting zijn, worden uitgetekend door een werkgroep van de onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten. Wat is de stand van zaken? Waarom wordt het steunpunt daarbij niet betrokken? Wanneer mogen we het resultaat van de werkgroep verwachten?

De voorzitter: Hartelijk welkom ook aan de dames van de Zilveren Passer, deel twee. In de vorige groep zat mijn mama, hier zit tante Frieda in. *(Gelach)*

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik ben benieuwd, voorzitter, wie van uw familie in groep drie zit, en in groep vier. *(Gelach)*

Collega's, een vraag over Vlaamse toetsen. Ik denk dat het belangrijk is, wat we zowel in Schotland als in Ierland gezien hebben rond de opvolging van de kwaliteit van onderwijs. Daar staat het eigenlijk als een paal boven water dat je als overheid toetsen doet – gevalideerde, betrouwbare toetsen – om op te volgen. Als je aan leerkrachten en directies vraagt of ze daar problemen mee hebben of zich daar vragen bij stellen, dan bekijken ze je alsof ze willen zeggen: 'Welk probleem zouden we daarmee hebben, dat dat gevalideerde en betrouwbare toetsen zijn die we afnemen?' Ik vind het toch goed dat we ook in Vlaanderen die stap zetten en ons niet langer afhankelijk maken van buitenlandse, Europese toetsen die om de zoveel jaar worden afgenomen en ondertussen ietwat blind varen.

Er zijn uiteraard wel de interdiocesane proeven en de OVSG-toetsen (Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten) op het einde van het zesde. En dat is een goede zaak. Maar dat is natuurlijk niet volledig breed. De doelstellingen ervan koppelen ook niet terug tot op het Vlaamse niveau, en de data ervan zijn ook niet ontsloten, waardoor ik toch denk dat wij, als volksvertegenwoordigers, parlement, minister, daar iets meer de vinger aan de pols willen houden. Want dat is ook wat in de beleidsnota van de minister staat: "Ik volg de kwaliteit van ons onderwijs op via gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven en hou zo de vinger aan de pols. Op die manier breng ik de leerwinst van jongeren in kaart en krijgen we zicht op de scores van elk kind. Deze instrumenten meten zowel de mate dat de leerlingen de eindtermen bereiken" – dat zullen in de toekomst dan minimumdoelen

zijn – "de leerwinst van individuele leerlingen als de leerwinst op schoolniveau. We bekijken dit ook in internationaal verband."

Op dat laatste wil ik even inpijken, minister. In Ierland hebben we de vraag gesteld: hoe verhouden uw nationale toetsen zich ten opzichte van uw internationale toetsen? Dat is een vraag waarop men niet kon antwoorden, maar die ik wel een belangrijke vraag vind. Als die Vlaamse toetsen worden ontwikkeld, hoe correleert dat, hoe hangt dat samen? Kunnen we daar iets mee maken? Ik denk dat dat iets is wat u kunt meegeven aan de onderzoekers – ik weet niet of zij daar op dit moment al mee bezig zijn –, dat er, in elk geval, toch iets is wat daar verband mee houdt, of dat er een verband tussen is.

Ik ga verder. "Ik vraag aan een onafhankelijke instantie om deze kwaliteitsinstrumenten te ontwikkelen, dit met betrokkenheid van de onderwijsverstrekkers. De proeven zijn per definitie net- en koepeloverschrijdend en focussen in eerste instantie op Nederlands (begrijpend lezen, schrijven, grammatica) en wiskunde. Alle scholen nemen de proeven af bij alle leerlingen op twee momenten in het lager onderwijs en aan het einde van de eerste en de derde graad van het secundair onderwijs. Op termijn vervangen deze meetinstrumenten de bestaande proeven."

Die ontwikkeling is volop bezig – collega Goeman verwees er ook al naar. En volgens de huidige planning is de kalibratie van die Vlaamse toets in het vierde leerjaar van het basisonderwijs en het tweede jaar van het secundair onderwijs gepland rond mei 2023. De toetsen zouden dan voor de eerste keer afgenomen kunnen worden in 2024. Voor de kalibratie van de Vlaamse toets voor het zesde leerjaar van het basisonderwijs richt men zich op mei 2025. Dan kan men zich voor het zesde jaar op 2026 richten, om dan voor de eerste keer te worden afgenomen in respectievelijk 2026 en 2027. Dat is de vooropgestelde planning. Dat is nog wel even, maar minister, vanuit de N-VA-fractie denken we dat dat ook nodig is, om ervoor te zorgen dat die dingen goed zitten, dat die Vlaamse toetsen goed zitten, dat die juist meten en dat mensen vertrouwd raken met hoe dat moet worden afgenomen. Ik denk dat de vraag van collega Goeman daarover terecht was.

Wat het meten van de leerwinst betreft – ik was net nog eens aan het kijken –: ook in de eindtermen basisonderwijs zoals ze vandaag zijn geformuleerd, kun je natuurlijk wel een evolutie zien. Als ik bijvoorbeeld kijk naar taalgebruik, lees ik: "Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties en op hun niveau gebruikmaken van zender, ontvanger, boodschap, bedoeling en situatie." Je kunt natuurlijk wel kijken, collega Goeman, naar wat iemand in het vierde leerjaar kan en wat die in het zesde leerjaar kan, wat diezelfde eindtermen betreft, en welke evolutie daarop zit. Dat is dus, denk ik, wetenschappelijk wel mogelijk, maar, ik geef het toe, een ambitieus iets.

In de ontwikkeling van de toetsen werd bij de laatste ministerraad voor het zomerreces, op 15 juli, nog een belangrijke beslissing genomen. De Vlaamse Regering keurde het voorontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs goed. En collega's, ik ben daar heel blij mee. Dat is een belangrijke stap die door deze voltallige regering wordt gezet. Met dit decreet worden de Vlaamse toetsen verankerd in het decreet Basisonderwijs, in de Codex Secundair Onderwijs en in het Kwaliteitsdecreet.

De Vlaamse toetsen houden rekening met de vernieuwde eindtermen. Daar zitten we, minister, nog wel wat met een timing. Hoe gaan die sporen met elkaar? Want die eindtermen – daar hebben we het daarnet al over gehad – voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs werden vernietigd. Er wordt nu aan nieuwe gewerkt. U hebt daarnet geschetst in welke volgorde u gaat werken.

Daar heb ik toch volgende vraag over: wat is de stand van zaken met betrekking tot de uitwerking van die toetsen, in relatie tot wat er van de eindtermen voor ons ligt?

Twee, in het decreet lezen we de volgende zin: "Scholen kunnen met de informatie, zonder dat die met derden gedeeld wordt, aan de slag om zich te situeren ten opzichte van gelijkaardige scholen en om zich te verbeteren." In Vlaanderen leeft de terechte bekommernis: als al die dingen zomaar in de kranten komen, willen we dat? U hebt er al regelmatig op geantwoord: neen, dat willen we niet. Maar hoe kunnen we er toch voor zorgen dat dat niet gebeurt?

En drie, nu de nieuwe eindtermen aangepast moeten worden: over de implementatie ervan stelde ik daarnet al een vraag.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik sta nog altijd te kijken van de gevoeligheid rond het betrokken thema en van de bezwaren en obstakels die worden opgegooid om de invoering ervan te verhinderen. Ik sta ervan te kijken, en u hebt het ook ervaren, zeker als dit ergens in het buitenland – Schotland of Ierland – al een gangbare praktijk is. Niet het buitenland is de uitzondering, wij zijn dat.

Ik sta ook te kijken van de hoegrootheid van de operatie om dat in te voeren. Ik ben zeer tevreden dat het een eerste keer principieel werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dat heeft al tijd en boterhammen, bloed, zweet en tranen gekost. Daar zijn we nu. We krijgen nu de adviezen binnen van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Vlaamse Toezichtcommissie (VTC). We gaan hiermee aan de slag. Ook de ontwikkeling van de toets zit op schema. In mei van dit schooljaar zal de grootschalige kalibratie plaatsvinden bij een steekproef van meer dan twintigduizend leerlingen. De eerste échte Vlaanderen-brede afname is ingepland voor eind april/begin mei 2024.

Elke school zal vanaf dan feedback ontvangen over haar scores op de Vlaamse toetsen. Daarbij krijgt de school te zien hoe scholen met een gelijkaardig leerlingenpubliek gemiddeld scoren. Die situering van de eigen school tegenover gelijkaardige scholen, is leerrijk om de eigen sterke punten en werkpunten te zien en ermee aan de slag te gaan.

U had al veel concrete vragen over de operationalisering. Leerwinstmeting is een complexe materie. Ik laat me daaromtrent adviseren door de onderzoekers en experts van het universitair steunpunt dat de toetsen ontwikkelt. Zij schreven een rapport over de statistische en praktische randvoorwaarden om leerwinst in kaart te brengen. Op basis van dat rapport zal ik beleidskeuzes maken.

De Vlaamse toetsen zullen een selectie van minimumdoelen bevragen voor wetenschap en Nederlands. Het woord 'selectie' staat daar bewust. Dat betekent dat sommige minimumdoelen niet getoetst kunnen worden in een grootschalige digitale toetsafname. Dat gaat bijvoorbeeld over het tekenen van een cirkel met een passer in de lagere school. Dat is een van de doelen, maar moeilijk in een grootschalige digitale toetsafname. Dat kan je niet echt toetsen. De toetsontwikkelaars van het steunpunt hebben die selectie grondig voorbereid én afgetoetst met een denktank van inspecteurs, pedagogisch begeleiders en leraren.

De Vlaamse toets zal inderdaad erg ambitieus zijn, zowel naar niveau als naar praktische uitvoering ervan. We gaan namelijk werken met semi-adaptieve toetsen. Dat zijn toetsen die zich aanpassen a rato van het niveau van de betrokken leerling. Bijvoorbeeld: een leerling die de eerste drie vragen correct heeft beantwoord, zal als vierde een moeilijkere vraag krijgen. Een leerling die de eerste drie vragen fout beantwoordt, zal daarna een makkelijkere vraag krijgen. Zo'n adaptieve werkwijze zorgt ervoor dat zowel de zwakke als de sterk presterende leerling geprikkeld en gestimuleerd blijven. Maar ook excellerende leerlingen zullen kunnen laten zien hoe sterk ze zijn.

De toetsvragen zijn inderdaad gebaseerd op de minimumdoelen, maar het klopt niet dat alle toetsitems zich exact op het niveau van de minimumdoelen zouden bevinden en dat de toets alleen de minimumdoelen zal omvatten. Er worden toetsitems ontwikkeld die makkelijker zijn dan de eindterm en er zijn toetsitems die veel moeilijker zijn dan het vereiste niveau van de eindtermen. Dit betekent dat ook de sterkste leerlingen maximaal uitgedaagd gaan worden door deze toets.

Wat betreft de vragen over de toetsen op het einde van het secundair onderwijs en de impact van de bij te sturen minimumdoelen voor de derde graad: qua timing zit dat wel goed, omdat de eerste toets in het zesde jaar secundair onderwijs inderdaad zal worden afgenomen in mei 2027 en de kalibratie hiervan in mei 2026 zal gebeuren. Maar we pleiten ervoor, zoals aangehaald in de vorige discussie, om met de nieuwe eindtermen voor de derde graad van start te gaan op 1 september 2023. Sowieso zullen zowel de kalibratie als de veralgemeende invoering gebeuren op grond van de nieuwe eindtermen van de derde graad.

De oefentoetsen, of wat we de kennismakingstoetsen noemen, hebben logischerwijs als doel om leerlingen en hun leerkrachten te laten kennismaken met de digitale toetsomgeving en het toetsplatform, zodat men de toetsen kan afnemen in goede omstandigheden. De bedoeling is dat de leerlingen kunnen werken met het platform en dat we zicht krijgen op de vorm van de vragen. De leraar mag de leerlingen helpen tijdens de oefentoets en de leerlingen mogen de toets klassikaal doorlopen. De scores worden nergens bijgehouden en er wordt geen feedback gegeven aan leerlingen of aan scholen. Er zullen dus geen resultaten zijn voor deze oefentoets. We moeten dus ook geen verbod op bekendmaking inschrijven.

Het hacken van gegevens is een risico voor elk IT-systeem en dus ook voor het toetsenplatform. In de vereisten voor dat toetsenplatform hebben we uiteraard alles voorzien om dat maximaal tegen te gaan. De scholen zelf zijn er nu al toe gebonden om zorgvuldig om te gaan met leerlinggegevens en alle GDPR-regels (General Data Protection Regulation) te volgen. Die regels bepalen dat je passende beveiligingsmaatregelen moet nemen, zoals versleuteling of toegangsbeperking. De toetsen veranderen daar niets aan. Stel dat een hacker alsnog zou binnenraken op het computernetwerk van de school, dan zal hij daar weinig vinden, want de leerlingresultaten worden centraal in een andere database bijgehouden.

De onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten krijgen de toetsresultaten van meerdere scholen, dus niet op individueel niveau maar geaggregeerd. Deze organisaties moeten vertrouwelijk omgaan met de gegevens van scholen. Zij hebben nu al toegang tot heel vertrouwelijke informatie en gegevens van scholen. Zij zijn gebonden aan het beroepsgeheim. Dat is ook zo expliciet opgenomen in het ontwerpdecreet. Voor de onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten is er dus niets nieuws onder de zon.

Over die schoolgegevens is enkele malen een werkgroep van de onderwijsinspectie met de pedagogische begeleidingsdiensten samengekomen, om te bekijken hoe de brede beeldvorming en profielbepaling van scholen het best zou kunnen gebeuren. Ook onderzoekers van het steunpunt waren daarbij betrokken. Dat zit dus ook op schema.

We gaan dus stap voor stap vooruit. De operationalisering ervan is soms wat complex, maar met het Steunpunt hebben we echt wel alle expertise die er in Vlaanderen bestaat omtrent de ontwikkeling van toetsen en hoe om te gaan met de resultaten samen. Daar is heel veel goede wil. We zullen stap voor stap komen tot een gedegen invoering van de Vlaamse toetsen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wil beginnen met nogmaals te onderstrepen dat wij op zich een voorstander zijn van die centrale toetsen. Zoals ik daarnet

gezegd heb, denk ik dat dat inderdaad een heel interessant instrument is om de kwaliteit van ons onderwijs te monitoren, op voorwaarde natuurlijk dat dat op een goede manier gebeurt, dat die centrale toetsen helder en methodologisch sterk in elkaar zitten en vooral dat ze doen wat ze beloven te doen. In die zin – u moet het ons vergeven – vinden wij dat er in dat decreet en in de commissie wordt gegoocheld met termen als 'leerwinst' en 'semiadaptief'. Naar dat laatste wordt trouwens in de memorie van toelichting nergens verwezen. Voor ons is het niet altijd duidelijk hoe dat concreet werkt. Ik ben evenmin als u, minister, een expert in het ontwikkelen van toetsen. Ik begrijp dat dat allemaal heel complex is. Maar die centrale toetsen zijn echt belangrijk, een mijlpaal in de verdere kwaliteitsmonitoring van ons onderwijs. U moet dus toch begrijpen dat wij, die dat in deze commissie uiteindelijk moeten goedkeuren – en we denken erover na om dat wel degelijk te doen – toch echt wel moeten weten hoe dat in elkaar zit. Ik stel dus voor dat we die experts nogmaals uitnodigen voor we over dat ontwerp van decreet stemmen, zodat ze nogmaals de methodologie kunnen uitleggen. Ik begrijp dat er dan weer iets extra's op de agenda komt, maar dit is gewoon te belangrijk om de discussie niet ten gronde te voeren.

Zo kunnen we misschien ook duidelijkheid krijgen over de manier waarop de metingen van die leerwinst in het basisonderwijs en het secundair onderwijs zullen gebeuren. Ik blijf me nog altijd afvragen wie, bijvoorbeeld in het vierde leerjaar, gaat bepalen wat er gemeten wordt. Hoe gaan we dat precies definiëren als de eindtermen op het niveau van het zesde leerjaar zitten? Want als dat niet heel duidelijk is, kun je je een scenario voorstellen waarbij een school wel toegeeft dat ze slecht scoort, maar dat de dingen die gemeten zijn, pas in het vijfde of zesde leerjaar onderwezen worden en dat dat dus niet eerlijk is.

Ik vind het ook wel wat raar, in het proces van de ontwikkeling van de eindtermen voor het basisonderwijs, dat we nu centrale toetsen aan het ontwikkelen zijn, terwijl de dingen die we gaan ontwikkelen, in de nabije toekomst nog aangepast zullen worden.

Ook mijn vragen over hoe er gemeten wordt in het secundair onderwijs, als leerlingen hun weg moeten zoeken doorheen de matrix, blijven eigenlijk onbeantwoord.

Ik herhaal dus dat we een voorstander zijn van goede centrale toetsen, maar dat er voor ons nog een aantal technische onduidelijkheden zijn. Daarom stel ik voor om daarover de experts uit te nodigen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman, ik heb uw vraag in verband met het uitnodigen van de toetsontwikkelaars genoteerd voor de regeling der werkzaamheden.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, in het decreet dat op 15 juli werd goedgekeurd, staat de definitie van leerwinst te lezen: de verandering in de leerprestaties tussen twee metingen bij dezelfde leerlingen op dezelfde meetschaal. (*Opmerkingen van Hannelore Goeman*)

Met bijvoorbeeld Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) of Programme for International Student Assessment (PISA) zou je eenzelfde leerling opnieuw kunnen bevragen om te zien of er een evolutie was, want PISA meet op zes niveaus. Je zou dan bijvoorbeeld kunnen bekijken of een leerling van niveau 2 naar niveau 4 gaat. Ik denk dus niet dat het onmogelijk is.

Maar ik begrijp uw vraag wel, collega Goeman. Het is ook vrij nieuw voor ons in Vlaanderen om die scope erbij te nemen. Het is niet binair, het is niet ja of neen, het is vrij nieuw. Ik vind ook dat we, door de leerwinst op die manier te formuleren, de ambitie moeten hebben om dit ook rond te krijgen. Ik ben benieuwd of de onderzoekers het ook geformuleerd krijgen. Veel zal natuurlijk afhangen van de

mate waarin de onderwijsverstrekkers hieraan hun medewerking verlenen en of ze ermee akkoord gaan om die adaptiviteit mee op te nemen, want dat wil ook zeggen dat er een vorm van gradatie is. Ze moeten bijgevolg ook aangeven wat ze al dan niet belangrijk vinden, wat ze belangrijker vinden en wat vroeger moet komen. Wat de didactiek in taal en wiskunde betreft – en daarover hebben professor Verschaffel en professor De Corte in het verleden heel veel interessante bijdragen verleend –, is er wel wetenschappelijke consensus over de opbouw. Daarin zitten niet zo heel veel verschillen.

In elk geval, minister, denk ik dat het inderdaad belangrijk is om hiermee door te zetten. Ik denk ook dat het wel goed zou zijn om nog eens aan de onderzoekers te vragen om die correlatie, al dan niet met internationale onderzoeken, toe te lichten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, collega's, inzake de kwaliteit van het onderwijs, kan ik als pedagoog, als mama en leerkracht alleen maar een groot geloof hebben in gevalideerde en betrouwbare toetsen, als ze doen wat ze beloven. Ik blijf herhalen dat er geen 'silver bullet' is om de kwaliteit van ons onderwijs te garanderen. We varen niet blind. Er zijn al toetsen, we starten niet van een wit blad, er is al heel veel expertise. Ik erken ook dat het belangrijk is dat de toetsen die ontwikkeld worden, goed zitten en dat er een draagvlak komt. Ik sluit aan bij mijn vorige tussenkomst over de eindtermen: ik ben ook tevreden dat er een soort gemeenschappelijk verhaal gekomen is. Ik roep op om te gaan zoeken naar dat draagvlak.

Ik heb nog twee punten, minister. Het meten van de leerwinst is cruciaal. Ik hoor dat de collega's ook benieuwd zijn naar hoe men dat precies gaat aanpakken. Het is geen evidentie, ook in academische middens zijn daar vragen over. Heel specifiek heb ik vragen over de meting in het vierde leerjaar. Wat is de impact van de aanpak in het basisonderwijs? Hoe gaan we om met de eindtermen die pas op het einde van het zesde jaar gehaald moeten worden? Hoe zorgen we ervoor dat we als overheid niet te veel inspelen op de pedagogische vrijheid?

Het is inzake het eigenaarschap van data en kwaliteit, de rankings, voor het stedelijk en gemeentelijk onderwijs echt noodzakelijk dat die voorwaarde gebetonneerd zit en dat men niet tot rankings kan komen. Heel specifiek, hoe gaan we de kwaliteitszorg op scholen waarmaken? Ik geloof heel sterk in het eigenaarschap van scholen, dat ze zelf gaan kiezen op basis van data en informatie, die ze verzamelen in overleg, klassenraad, interne processen, hoe ze kwaliteit gaan vastpakken. Dat is een ontwikkelingsgerichte visie die vertrekt vanuit de interne kwaliteitszorg van scholen zelf. Het is belangrijk dat we ook daar waakzaam zijn: hoe komen we via de vrijheid toch tot kwaliteitsvol onderwijs?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het lijkt soms dat de centrale toetsen alleen maar voordelen hebben. De vraag is natuurlijk: hoe kom je tot kwaliteitsvolle centrale toetsen die moeten doen wat we ervan verwachten? Volgens onze fractie zijn we daar nog helemaal niet. De Vlor blijft heel kritisch, ondanks de goede bedoelingen van de minister en van deze meerderheid.

Het antwoord op de vragen, minister, overtuigt ons niet echt. Leerwinst blijft een heikel punt. Hoe wordt dat gemeten? Wat wordt ermee gedaan tussen leerlingen en tussen scholen? Zulke zaken moeten worden uitgeklaard eer we daar echt mee aan de slag gaan. We maken ons ook zorgen over de uitholling van het onderwijs, wat mevrouw Vandromme ook aangaf. De diversiteit aan pedagogische projecten blijft ook voor ons heel erg belangrijk. Hoe kun je dat bevatten of vatten met een centrale toets? We willen geen eenheidsworst. Dat zou heel jammer zijn. Op die vraag is nog altijd geen goed antwoord gekomen.

Rond de rankings blijven we met het probleem zitten dat die er toch gaan komen. Hoe kunt u garanderen dat die er niet komen?

Er wordt soms gezegd – de heer Daniëls heeft het gezegd – dat we heel veel toetsen volgens internationale standaarden en toetsen. Is het uw bedoeling om op een aantal van die toetsen niet meer in te gaan of ze zo minimalistisch mogelijk in te vullen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat betreft het internationale stukje: dat lijkt mij ook het aantrekkelijke, om te zien in welke mate de resultaten evolueren, conform de resultaten van internationale toetsen, zoals PISA, PIRLS, Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS), waarop we – voor alle duidelijkheid – gaan blijven inzetten. Want velen beargumenteren in dat verband dat onderwijsverstrekkers toch al hun eigen toetsen hebben. Maar vandaag stelt men vast dat de resultaten daarvan toch niet volledig congruent evolueren met de resultaten van de internationale onderzoeken, wat erop wijst dat er misschien wel een probleem zou kunnen zijn.

Twee, als het over de rankings gaat, in het buitenland is dat toch mogelijk? U bent toch net naar Ierland geweest? Was daar een probleem met de rankings? Als men tegen die toetsen is, zeg het dan. Maar ga niet allerhande stokken aanhalen om toch maar in de wielen te kunnen steken of maar andere argumenten bedenken. Als je problemen hebt met de essentie, zeg dat dan. De operationalisering is soms een complexe materie, maar het is niet dat we daar totaal onontgonnen terrein bewandelen. We kijken ook naar expertise en praxis die vandaag bestaat in de rest van de wereld.

Wat de vragen rond eindtermen betreft: inzake basisonderwijs zijn de eindtermen inderdaad vastgelegd op het niveau van het einde van het basisonderwijs, het zesde leerjaar dus, maar door vaardigheidsniveaus en adaptieve toetsitems kunnen we al zien wat men kan in het vierde leerjaar. Voor de techniciteiten vind ik het zeer zinvol dat u de experts van het steunpunt nog eens hoort. We hebben nog tijd. Eerst komen er nog verschillende adviezen, dan is er de principiële en finale goedkeuring in de Vlaamse Regering, wat u nog wel wat mogelijkheden verschaft. Ik stel voor dat u hen inderdaad nog eens aanhoort, dat u ziet hoe een en ander in elkaar zit en dat men ook op technische vragen kan ingaan. Want, opnieuw, ik ben echt overtuigd van de degelijkheid van de werkzaamheden van het betrokken steunpunt, ook in de ontwikkeling van die toetsen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik kan maar besluiten door te zeggen dat wij dus inderdaad denken dat die centrale toetsen een onderdeel kunnen zijn van een breder kwaliteitsbeleid. Meten is weten. Maar meten is natuurlijk ook wel het begin, minister. Daarna moet er met die resultaten ook echt iets gebeuren. Hoe gaan we ervoor zorgen dat scholen die resultaten ook kunnen interpreteren, dat de feedback deftig onderbouwd is? Wat gebeurt er, als bij een school de knipperlichten afgaan? Hoe gaat dat remediëringstraject eruitzien, hoe gaan scholen daarin toch nog keuzevrijheid hebben, wie gaat die remediëringstrajecten doen? Er zijn toch nog een heel aantal vragen die open blijven staan.

Ik ben alvast blij – maar we zullen dat straks in de regeling der werkzaamheden verder bespreken – dat we over het methodologische aspect nog verder van gedachten zullen kunnen wisselen. Maar ook over de verdere opvolging van die resultaten valt er, denk ik, nog wel een boompje op te zetten. Bon, we hebben nog een beetje tijd, dus u mag zich aan nog vragen verwachten, maar bedankt alvast voor de antwoorden vandaag.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik treed het antwoord van de minister wel bij, over hen die tegen gevalideerde en betrouwbare toetsen zouden zijn. Ik kan mij allerlei ideeën voor de geest halen waarom je daartegen bent, maar dan denk ik dat je vooral bang bent over wat eruit gaat komen als resultaat, omdat je daar dan mee aan de slag moet gaan, en dat wel eens duidelijk zou kunnen worden wat er verbonden is aan de daling van de kwaliteit van ons onderwijs in Vlaanderen. Want, vergis u niet, ooit was het beter, veel beter. En we gaan achteruit. Die eindtermen zijn de afgelopen twintig jaar niet veranderd. Dus dan moet het elders liggen. Misschien is dat ook wel een reden waarom sommigen toch wel met de voeten slepen. Ik kan dat begrijpen, maar vanuit hetzelfde oogpunt en dezelfde context wordt gepleit voor een sociale welvaartstaat in Vlaanderen en voor democratisering. Als ik de pedagogische projecten lees van alle scholen in Vlaanderen – het maakt niet uit welk net –, dan staat er overal: maximaal alle talenten ontwikkelen. Wel, zo’n toets, zeker een adaptieve, en leerwinst, dat is talenten ontwikkelen. Daarvoor gaan we naar school.

Ik zou dus aan eenieder de oproep willen doen om hier mee de schouders onder te zetten, om scholen op die manier volledig betrouwbare info te geven, waarna ze aan de slag kunnen gaan, gericht kunnen bijsturen, maar ook trots kunnen zijn op wat ze met hun leerlingen bereiken. Want het lijkt alsof die toetsen alleen maar bedoeld zijn om negatief te zijn. Nee, ik denk dat er in Vlaanderen heel wat scholen zijn die met leerlingen zaken bereiken, die meer bereiken dan wat andere scholen bereiken. En dat zijn dan pluimen die leerkrachten ook op hun hoed kunnen steken.

En dat we op die manier, inderdaad samen met de eindtermen, samen met de lerarenopleiding, samen met begeleiding en nascholing, samen met deze toetsen, de hand aan de ploeg kunnen slaan om de onderwijskwaliteit in Vlaanderen te verbeteren. Want er zijn twee belangrijke winnaars bij, dat zijn de leerlingen en dat is Vlaanderen in zijn geheel. En ik denk dat we het daarvoor allemaal doen, over de partijen heen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over meer psychologische ondersteuning op school
– 3700 (2021-2022)**

**VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over psychologische sessies op school
– 3805 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Vanaf dit schooljaar komt er een intensieve samenwerking tussen het onderwijsveld, de netwerken geestelijke gezondheidszorg (GGZ) en de eerstelijnszones. Zo zullen meer psychologen ondersteuning kunnen bieden via groepssessies aan leerlingen en eventueel ook individuele sessies. Jongeren die psychologische hulp nodig hebben, zullen zo sneller en gemakkelijker geholpen worden. Bij signalen kan laagdrempelig ondersteund worden zodat zwaardere en langdurige hulp niet nodig is en bovendien komt er zo ook meer ruimte om preventief te werken. Het is de bedoeling om deze psychologische hulp aan zeer goedkope tarieven aan te bieden, maar hoeveel deze hulp precies zal kosten, is nog niet duidelijk.

Over dit nieuwe aanbod heb ik volgende vragen, minister.

Hoe zullen de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's), die vandaag ook al psychologische ondersteuning aanbieden, betrokken worden bij het uitwerken van dit extra aanbod?

Zal er ook extra ondersteuning en begeleiding voorzien worden voor de leerkrachten? Zo ja, wie zal daarvoor dan instaan?

Is er een connectie voorzien tussen dit aanbod en lopende projecten zoals bijvoorbeeld de Confixers of de OverKop-huizen?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Op maandag 22 augustus kondigden verschillende kranten aan dat er vanaf dit schooljaar psychologen aanwezig zullen zijn op de scholen. Deze maatregel zou er komen om het mentale welzijn van onze jongeren op te krikken, onder meer naar aanleiding van de psychologische nasleep van de coronapandemie. Het betreft een jaarlijkse investering van 152 miljoen euro. De plannen maken deel uit van de hervorming van federaal minister van Volksgezondheid Frank Vandenbroucke rond psychologische zorg.

Deze psychologen zouden in verschillende vormen sessies organiseren, waaronder vooral groepsessies, in de hoop om zo het bestaande aanbod van leerlingenbegeleiders van het CLB te complementeren. De psychologen zouden functioneren naast de doorverwijzing naar een klinisch psycholoog. Er zijn ook via de CLB's en de centra algemeen welzijnswerk (CAW's) al psychologische initiatieven op school voorzien.

De reacties zijn verdeeld. Woordvoerder Koen Lowet van de Vlaamse Vereniging van Klinisch Psychologen (VVKP) is niet tegen de plannen maar stelt dat erover gewaakt moet worden dat het landschap op school niet te versplinterd raakt.

Ik vraag mij verder ook af waar deze psychologen dan allemaal ineens vandaan zullen komen. Maar dat terzijde. Minister, ik vroeg mij bij het lezen van die artikels en bij het horen van de uitleg van minister Vandenbroucke af of hij wel goed wist in welk landschap hij zich hier wenst te bewegen. De collega's weten ondertussen dat sommige zaken soms wel eens raar kunnen binnenkomen in mijn hoofd. Dit was er toch ook zo eentje.

Minister, is over deze maatregel vooraf overleg gepleegd met alle bevoegde ministers? Ook met de ministers van de regio's, waaronder u, maar evengoed de minister van Welzijn?

Welke nadrukken kunt en mag u nog leggen als minister van Onderwijs? Past dit binnen uw visie? Ik denk bijvoorbeeld aan het Leersteundecreet, waaraan wordt gewerkt.

Is er al duidelijkheid over de voorwaarden waaraan leerlingen moeten voldoen om een beroep te doen op deze extra psychologen?

Collega Vandromme verwees al naar de kostprijs. Wat zal de kostprijs zijn? Wat betekent dat voor ouders? Hoe moeten we dat rijmen met het huidige systeem van de CLB's, waar de ondersteuning toch gratis is voor ouders?

Hoe zal men de scholen kunnen vrijwaren van extra planlast hierdoor?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat de communicatie over een en ander wel wat verwachtingen heeft gecreëerd. Het is ongetwijfeld wat sneller gegaan dan de initiatiefnemers hadden bevroed.

De CLB's en scholen hebben de opdracht kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding te organiseren op vier domeinen: leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren en preventieve gezondheidszorg. Het CLB werkt hierbij kosteloos voor de leerling, de ouders en de school. Het CLB werkt hiervoor samen met externe hulpverlening via de draaischijffunctie, waarbij het CLB instaat voor de coördinatie tussen het CLB, de school en externe partners. Soms is er meer gespecialiseerde hulp nodig die het CLB niet zelf kan geven.

Via een recente RIZIV-conventie (Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering) wordt vanaf 1 januari 2022 terugbetaalde psychologische zorg in de eerste lijn georganiseerd via samenwerking tussen de GGZ-netwerken en de zorgraden van de eerstelijnszones. Het ultieme doel is het toegankelijker maken van de geestelijke gezondheidszorg en deze laagdrempelig, lokaal en dicht bij de leefomgeving van kinderen en jongeren te brengen. Van de GGZ-netwerken wordt verwacht dat ze de psychologische zorg organiseren op en in samenwerking met natuurlijke vindplaatsen. Binnen onderwijs zijn scholen, CLB's en internaten vindplaatsen voor leerlingen.

De voorbije maanden zijn er gesprekken geweest met de FOD Volksgezondheid en het kabinet van minister Vandenbroucke, mijn kabinet, het departement Onderwijs, en de CLB-sector zelf. Hierbij werd bekeken hoe in het verlengde van de leerlingenbegeleiding en met respect voor de rol en opdracht van elke actor, de doelstellingen van de RIZIV-conventie gerealiseerd kunnen worden op het terrein.

Eind juni 2022 werd een kader met handvatten ontwikkeld waarmee de CLB's en de GGZ-netwerken aan de slag kunnen. In grote lijnen betekent dit dat er kan worden samengewerkt met drie actoren. Eén, een zelfstandige klinisch psycholoog/orthopedagoog die een RIZIV-conventie heeft afgesloten met het GGZ-netwerk. Het CLB kan hier zijn draaischijffunctie inzetten. Het CLB, de school of het internaat voorziet niet in de locatie van de zorg. Het remgeld wordt door de geconventioneerde klinisch psycholoog/orthopedagoog aangerekend.

Of er kan worden samengewerkt met een andere organisatie, zoals een centrum geestelijke gezondheidszorg (CGG) dat een RIZIV-conventie heeft afgesloten met het GGZ-netwerk. Het CLB kan hier zijn draaischijffunctie inzetten. In uitzonderlijke gevallen kan het CLB voorzien in de locatie van de zorg. Hierbij komt het remgeld te vervallen.

Een derde en laatste mogelijkheid is dat een CLB zelf een conventie afsluit met een GGZ-netwerk en hiervoor zelf een zelfstandige geconventioneerde verstrekker of een klinisch psycholoog/orthopedagoog in dienst neemt. In dit geval treedt het CLB op als werkgever. De kostprijs van een psycholoog werkzaam in het CLB wordt vergoed via de facturatie van de opdrachten. Aangezien het CLB kosteloos werkt voor de leerling, de ouders en de school, wordt er geen remgeld gevraagd. De locatie van de zorg kan de school, het CLB of het internaat zijn. Een school of internaat kan zelf geen conventie afsluiten met een GGZ-netwerk.

Leerkrachten kunnen ondersteund worden om hun kennis en vaardigheden te versterken om adequaat in te spelen op signalen van kinderen en jongeren omtrent hun mentaal welzijn. Dit gebeurt steeds in afstemming met het CLB.

Er is geen connectie voorzien met de Conflixers, een project dat vooral gericht is op 'peer support' onder leerlingen. De OverKop-huizen zijn de bevoegdheid van Welzijn.

Recent heeft mijn kabinet samen met de CLB-sector en de collega's van Volksgezondheid goede praktijken, opportuniteiten en drempels besproken die bij de samenwerking tussen de GGZ-netwerken en de CLB's ervaren worden. Hieruit blijkt dat de CLB's vooral vanuit hun draaischijffunctie een beroep doen op de eerstelijnspsychologische hulp als een extra aanbod voor onze leerlingen. Hier en daar

worden er lokaal wel projecten opgestart om een groepsaanbod te installeren. Dit zorgt niet voor extra planlast voor de scholen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het psychisch welzijn van onze leerlingen ligt ons na aan het hart. We moeten eerlijk durven te zeggen dat de impact van corona op het psychisch welzijn van onze leerlingen toch zeer duidelijk is. Bij de ene toch meer dan bij de andere, maar er zijn signalen dat we daarover het laatste nog niet hebben gehoord.

Als we het hebben over de psychologische ondersteuning, moeten we vertrekken van de opdracht binnen de CLB's. Wat mij betreft, moeten we altijd vertrekken van de draaischijffunctie van de CLB's. Er kan op verschillende manieren een samenwerking worden opgezet. Het is belangrijk dat dat altijd gebeurt in overleg met de CLB's.

Mijn grote zorg is dat het allemaal te versnipperd is. De scholen hebben het al moeilijk om te weten welke de verschillende actoren zijn. Als we de vindplaatsgerichte werking echt willen toelaten op de scholen, moeten we ervoor opletten dat er niet te veel verschillende actoren op het terrein komen. Het moet duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is.

Minister, ik maak graag de link met de OverKop-huizen. Het is treffend dat u zegt dat dat bij Welzijn zit, maar lokaal zie ik echt hoe er een speelveld is tussen de OverKop-huizen, de CLB's en de scholen. Het is op lokaal niveau van groot belang dat dat goed op elkaar is afgestemd.

Ik leg ook nog graag de link met het nieuwe Leersteundecreet, waar ook de basiszorg of fase 0 en 1 een aandachtspunt is. Minister, een zeer specifieke vraag is hoe we leerlingen en leerkrachten sterker kunnen maken, vooral dan de leerkrachten, om dat warme schoolklimaat te creëren, wat belangrijk is voor het psychisch welzijn, maar ook voor hoe de leerlingen tot leren kunnen komen. Hoe kunnen we daar werk van maken via dat nieuwe Leersteundecreet?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik boom wat door op het kader dat hier werd ontwikkeld. U zegt dat de CLB's een draaifunctie hebben en behouden, en dat zij zullen doorverwijzen naar een zelfstandige klinisch psycholoog of orthopedagoog die de RIZIV-conventie heeft afgesloten met het netwerk GGZ. Het remgeld vervalt hier niet. Is dat dan hetzelfde als voorheen? Of is dat gewoon een bevestiging van de werking?

Een tweede rol in die draaifunctie zou dan kunnen zijn om door te verwijzen naar de CGG's, die dan ook een conventie hebben afgesloten. Het remgeld vervalt dan wel. Ik veronderstel dat hier dan die 152 miljoen euro naartoe zal gaan? Het CLB kan ook zelf een conventie afsluiten. Daarmee heeft het dan de mogelijkheid om iemand aan te nemen. Dat zou dan willen zeggen dat er in het CLB een persoon extra komt. U had het over de facturatie. Komt dat dan op de kosten van Onderwijs? Of zit dat ook in die 152 miljoen euro? Hoe zal dit zich dan verhouden tot het aanbod dat wij via onze ondersteuningsnetwerken aanbieden?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Wij krijgen allemaal veel – te veel – signalen van jongeren die zich niet goed in hun vel voelen. Dat is een ongelooflijk groot maatschappelijk probleem. Maar het is ook een probleem in ons onderwijs. Want als je je niet goed voelt, is het heel moeilijk om aan leren toe te komen. Als politici staan we op alle niveaus voor de uitdaging om ervoor te zorgen dat jongeren veel sneller psychologische hulp krijgen. Dat is een van de prioriteiten van de grote hervorming

van de psychologische zorg van minister Vandenbroucke, opdat die zorg sneller dichterbij jongeren komt. Dan zijn scholen inderdaad een logische partner. Dat is een plaats waar alle jongeren komen.

Collega's, ik heb uiteraard zeer aandachtig geluisterd naar jullie vragen. Dit is wel een voorbeeld van hoe er, in het belang van onze jongeren, goed kan worden samengewerkt tussen Vlaanderen en het federale niveau. Er zijn al goede afspraken gemaakt. Misschien moet inderdaad eens worden bekeken hoe het beleidsdomein Welzijn daar beter bij betrokken kan worden. Ik geef de signalen in ieder geval door. Het is in elk geval duidelijk dat we nog eens in de verf zetten dat de regie blijft liggen bij de CLB's en bij de scholen zelf, dat zij kunnen doorverwijzen, en dat vanuit het federale niveau een aanbod is gecreëerd waarbij het goedkoop wordt om enerzijds door te verwijzen naar een klinisch psycholoog en er anderzijds de nieuwe optie is om een psycholoog binnen de school te brengen voor groeps-sessies of individuele sessies. Maar dat is natuurlijk geen voltijds psycholoog, laat daar geen misverstanden over bestaan.

Het belangrijkste is dat er snel kan worden ingegrepen en doorverwezen als er een kind is dat zwaar wordt gepest, als er een kind is dat duidelijk signalen ontwikkelt van een eetstoornis of van familiale problemen.

Ik neem alle feedback mee naar onze minister. Voor ons is het belangrijk dat de stap naar psychologische hulp op deze manier voor veel jongeren kleiner wordt gemaakt.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dit stuk is natuurlijk op het moment dat het voor de jongere te veel is en dat er hulp nodig is. In de zestien sleutelcompetenties van het kaderdecreet zit het mentaal welzijn en welbevinden, maar ook weerbaarheid en mediawijsheid. In de plenaire vergadering ging het er nog over. Een van de zaken die opvallen, is dat volgens TikTok en Instagram alle jongeren een tof leven hebben, waar het geweldig goed gaat. Ik weet niet of dat bij jullie zo is, maar bij mij niet. Als je je daaraan spiegelt ... In de echte wereld is dat niet zo. Mediawijsheid in combinatie met weerbaarheid moeten we op dit punt meenemen om preventief te werken. Dat wou ik nog toevoegen aan het debat.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het belangrijkste is – en het is absoluut geen verwijt aan collega Vandenbroucke –, dat er interne documenten vroegtijdig gelekt zijn en dat men de greep op de communicatie wat is kwijtgeraakt. Er werden plots verwachtingen gecreëerd. De mediatieke vertaalslag daarvan was: in elke school een psycholoog. Dat is veel te kort door de bocht.

Voor een goed begrip en de eenduidigheid van de boodschap moeten we blijven zeggen dat het CLB de draaischijf en het aanspreekpunt is. De backoffice, wie wat betaalt en factureert, is een ander verhaal, maar dat is niet de eerste bekommernis. Wij moeten duidelijk zijn: het aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en leerkrachten is altijd het CLB en het CLB kan doorverwijzen.

Ik zal de afspraken die we gemaakt hebben, meegeven aan de commissie. De conventie werd gelekt, denk ik, en daar zijn verkeerde conclusies aan gekoppeld.

Met het Leersteundecreet hebben we de ambitie om in eerste instantie te versterken op het vlak van de basis- en verhoogde zorg. Leraren moeten daar sterk in hun schoenen staan om de antwoorden te kunnen geven.

De laatste mogelijkheid die ik zag inzake financiering is dat het CLB zelf een psycholoog in dienst neemt en optreedt als werkgever. Dat wordt dan vergoed via de facturatie van opdrachten. Daarvoor kunnen middelen uit de conventie worden gebruikt.

De voorzitter: We zullen het document op Intranet plaatsen.

Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u, minister, om het document te delen. Ik noteer veel vriendelijkheid naar ministers aan de overkant van de straat.

Alle aandacht voor het psychisch welzijn is zeer goed, al was het maar dat er voldoende duidelijkheid komt. Ik blijf herhalen dat we er echt voor moeten zorgen dat er geen versnippering is. Scholen staan al voor heel veel uitdagingen. Als er dan nog heel veel verschillende instanties langskomen, is het echt niet oké. Heel goed dat er aandacht is voor het psychisch welzijn.

Ik blijf ook oproepen om scholen die lokaal groeien en werken, te ondersteunen. We hebben gezien in Ierland dat de scholen worden ondersteund door de samenleving en de samenleving door de scholen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik hoor ook de nuance in uw antwoorden. Dat klinkt goed, het klinkt als een mooi initiatief. Vergeef me mijn lichte argwaan omtrent de uitwerking. Het is een belangrijk gegeven. De intentie zit waarschijnlijk heel goed.

Ik zal dit verder opvolgen. De vragen zullen wat meer federaal gericht moeten worden. Dat komt zeker goed. Ik hoop dat er in de zomermaanden een eerste evaluatie komt, zodat we zicht krijgen op de verdeling van de middelen en of ze voldoende werden benut.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.